

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség: Morgó-utca 39. sz.

Kiadóhivatal: Morgó-utca 39. sz.

Megjelenik havonként kétszer.

Felölős szerkesztő:
GYÖKÖSSY ENDRE.

Főmunkatársak:
ZÖLD MIHÁLY, SZARKA LAJOS.

Kiadóhivatali főnök:
BÉRCZY LÁSZLÓ.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 korona.

Fél évre 2 "

Egyetemi és akadémiai polgároknak, önképző-
köröknek:

Egész évre 3 korona.

Egyes szám ára: 20 fillér.

Búcsúzásképen.

Debreceni fiúk! Testestől-lelkestől igaz magyar fiúk! Halljátok meg még egyszer ez esztendőben magyar szíveimből fel-fakadó magyar szívetekhez szóló kiáltásomat! Az én búcsúm buzdítás legyen, buzdítás minden olyanra, ami szép, mert — magyar! Lelkem nem nyugodhatna meg teljesen, ha még egyszer nem szólanék hozzátok őszinte magyar írással, ha nem kérném a ti magyar lelketeket arra, hogy szeressetek mindent, ami — magyar! Nem azt mondom, hogy gyűlöljétek mindazt, ami nem magyar, óh világért sem, de erős az okom, hogy azt hirdessem, hogy szeresd magyar magyarságodat.

S nektek — debrecenieknek — annál könnyebb ez, mert már túl vagytok a kiinduló ponton. Micsoda nevetséges is. Hát volt kiinduló pontja annak a szeretetnek, amit mi debreceni magyar fiúk magyarságunk iránt mutatunk? Hát nem öröktől való volt az? Bizony nem mindenben! Bizony sok mindent, ami a magyarság iránt való szeretetünket hirdeti, csak ebben az iskolai esztendőben kezdtünk.

Én jó Istenem, milyen más képe is lett a debreceni ifjúság összességének ez évben, mint volt ezelőtt. Ha jött a vasárnap, majdnem mindnyájan sastollas süveget csaptunk fejünkbe, zsinóros atillát lobogtatott rajtunk a szél s sarkantyus csizmánk magyaros pengése adott magyar hangulatot a városban járó-
kelőknek. S ezelőtt egyöntetűen hosszú fekete „kájzer“, vasalt vagy vasalatlan pantoló, lakcipő, figaró s nagyon sokszor cylinder gyalázta a magyaron, a debreceni

magyar diákon a magyarságot. És voltunk most már egy-ketten, akik állandóan magyarruhát viseltünk! Én nem külsőséget látok a magyarruhában, mint sokan s épenséggel nem hiuskodást. Mert igenis hiuság kell ahhoz, hogy divat-szerint öltözködjünk, de magyaros becsületesség ahhoz, hogy vessük el a divatot s szeressük és istápoljuk azt, ami magyar, még akkor is, ha kimosolyognak érte. Mert igenis külsőség az, hogy divatos ruhám legyen, de viszont magyar becsületesség az, ha én szeretem azt, ami magyar, még akkor is, ha sokan elfordulnának tőlem miatta!

Óh de nincsen az így — Debrecenben!

Itt velünk lelkesedik az egész város, hogy magyarruhát öltöttünk magunkra; itt büszkeséggel néznek akkor reánk, ha szeretjük és istápoljuk a magyar-faj jellegzetes szokásait. Itt az úgynevezett „legelőkelőbb salonokban“ megjelenhetünk sarkantyus csizmában, magyarruhában. Itt az úgynevezett „legelőkelőbb bálba“ is elmehetünk, hogy ott magyarruhában táncoljuk át az éjszakát.

Egyszóval Debrecenben szívesen fogadják a magyarruhás magyar diákokat.

Vagyunk többen, akik megfogadtuk, hogy nem csináltatunk ezután soha idegen rongyot, és e fogadásunkat meg is tartjuk!

Hozzátok szólok hát először is magyarruhás fiúk! Ti is hasonlóképen cselekedjétek. Hiszen őszre úgy szólván mindnyájan készítették magatoknak újruhát: — magyar legyen az!

Ismerőseiteket is buzdítsátok, lelkesítsétek s különösen az újonnan Debrecenbe készülő diákságot kell arra bírni

hogy magyarruhában lépjen be a legmagyarabb városba, hogy magyarruhában lépje át a legmagyarabb iskola, a debreceni öreg collégium küszöbét. Ha majd az ősön lejönnek Debrecenbe a világ diákjai ne legyen közöttünk egy se idegen rongyban, mutassuk meg a világnak, hogy magyar a magyar, legalább a diákja!

De csináltassatok annál is inkább magyarruhákat, mert októberben újra tanulni fogjuk a magyar táncokat, mert lesz megint Kuruc-estély, mert jövőre még több magyar dolgot akarunk csinálni, mint amennyit csináltunk ez évben, mely bennünk a magyarság iránt való igaz szeretetet felébresztette.

Debreceni fiúk! Testestől-lelkestől igaz magyar fiúk! Halljátok meg még egyszer ez esztendőben magyar szivemből fel-fakadó magyar szivetekhez szóló kiáltásomat! Az én búcsúm ez legyen: öltözködjetek mindannyian magyarba a nyáron, hogy ha az ősön újra összejövünk, igaz magyar gyönyörűséggel ölelhessük egymást.

Gyökössi Endre.

A „Debr. Főisk. Lapok“
f. szerkesztője.

Beszámoló.

Apostolok oszlása lévén, na meg, hogy az idő is nyárba hajlik, a közügyek iránt való érdeklődés ellankadt minden vonalon. Beatus ille, qui procul negotiis... így gondolkozik minden jóra való ember, aztán pakol s megyen haza. A Főiskolai Lapokat is tudom, hogy kevesen fogják elolvasni. Mindegy, mi el nem háríthatjuk magunkról a végzett munkánkról való beszámolás kötelezettségét. Az esztendő elején célokat tűztünk magunk s a számban és munkaerőben meggyarapodott Magyar Irodalmi Társulat elé s most tisztán láthatjuk, hogy a kitűzött célok valóra váltak-e.

Voltaképen számai való kimutatást kellene írunk, mert hiszen a számok minden hangos szónál jobban beszélnek. De inkább egy pár széles vonást a letűnt esztendő történetéről, az irányról, mely bennünket vezetett s a munkáról, melylyel a célra törtünk. A munkáról szölok előbb. A kik a Társulaton kívül állanak, azok előtt ez a munka csak külső megnyilatkozásaiban ismert, az a belső tevékenység pedig, melyet csendesen és kicsiny

körben de biztos irányban s munkás erővel végzett a Társulat, rejtve marad a felületesen szemlélő előtt. Pedig a külső nyilvánulások ennek a csendes és kicsiny körben mozgó tevékenységnek az eredményei. Ami a mindkét irányú munkásságnak általános jellegét illeti, az híven a hagyományokhoz magyar volt s talán dicsekedő beszédnek sem vehető, — ha azt mondjuk, hogy magasabb volt mint a megelőző években Ígértünkhöz képest mindig azon az úton jártunk, melyet a magyar nemzeti irodalomnak szeretete jelölt ki előttünk, ez a szeretet vezette a Társulat minden lépését s ennek a szeretetnek jegyében folytak le úgy rendes heti ülései, mint a nagy közönség, a nyilvánosság előtt rendezett ünnepélyei: Október 6-ikán a vértanúk napjának évfordulóján, Csokonai születés napján, március 15-ikén s a Kuruc Estélyen.

A tagok számának s ezzel kapcsolatban a munkaerőknek szinte szokatlan megnövekedése valósággal szétvetette azt a szűk keretet, mely az Irodalmi Társulat munkásságának, az ifjúsági életben teljesített feladatának határait ez ideig megjelölte. Az igazat megvallva az esztendő elején úgy gondoltuk, hogy csak szalmaláng lesz ez a nagy lelkesedés s lelkünk mélyén az erős elhatározás mellett ott kísértett a kétkedés, — hogy nem elsekélyesedés és részvégtlenség lesz-e a dolog vége? Hála Istennek, hogy nem úgy lett. A felbuzdulás tartós és állandó maradt az egész éven keresztül s lehetővé tette azt, hogy a megelőző évek munkáját is pótolva, nemcsak a szellemiekben erősödtek meg a Társulat dolgai, de — és ez a mi viszonyaink között nagyon sokat jelent — az anyagiakban is biztos alapot teremtünk az utánunk következő munkássága számára, ezen felül pedig 250 koronával gyarapítottuk a Fazekas-emlékalapot s 100 koronát adott a Társulat a Zágomban felállítandó Mikes Kelemen emlék javára.

A régi szokáshoz híven faluzni is járt a Társulat, amennyiben tagjai közül többen és több ízben vettek részt a környékbeli városokban rendezett ünnepélyeken, mint közreműködők, így gyarapítva főiskolánk s egyszersmind a Társulathoz is jóhíret nevét.

Most, hogy visszanézünk a végzett munkára, lelkiismeretünk nyugodt, a mi erőnktől tellet elvégeztük. Köszönet érte mindazoknak, a kik segítségünkre voltak.

Milotay István.

Olvassátok.

A „Kassai Országos Diákgyűlés“ Debrecen ifjúságát bízta meg a Kossuth-memorandum elkészítésével s a képviselőházhoz való fölterjesztésével. A memorandum benyújtandó szövegét e számban közöljük s kérjük a magyarok istenét, hogy ölje ki az ország dolgát intéző képviselők szívéből a gyávaságot s hatalmas bátor szókimonddal követeljék *Kossuth Lajos* emlékének törvényvel való megdicsőítését.

Mélyen tisztelt képviselőház!

Minden nemzetnek csak akkor van jövője, ha múltját tiszteli.

Új nagyok csak a régi dicsők nyomán támadhatnak, szebb, jobb jövő csak a múltnak a jelent megtermékenyítő megbecsüléséből fakadhat.

A múlt talajából kisarjadzó jövő tehát megköveteli tőlünk, hogy tiszta lelkesedéssel, a tőlünk kitelhető legnagyobb megbecsüléssel vegyük körül azon legkiválóbb, a magyar névnek örök dicsőséget szerzett férfaink emlékezetét, a kik lángeszükkel, nemes önzetlenségükkel, mérhetetlen hazaszeretettel, szabadságszeretettel, agyuk, lelkük, szívük minden erejét fajunk fölemelésére, sokat veszélyeztetett szabadságunk megvédésére, drága hazánk felvirágoztatására fordították.

Mélyen tisztelt országgyűlés!

Az isteni gondviselés sok kiváló férfit adott nemzetünknek, de lelkünk azt sugja nekünk, hogy nem volt nagyobb egyik dicső sem Kossuth Lajosnál.

Múltba visszatekintő lelkünk előtt az ő főséges alakja áll fajunk óriásai között legelő.

Kossuth dicsőségét hirdeti minden e hazában.

Népünk szívébe kitörölhetetlenül van bevésve szent emlékezete.

Róla emlékezünk, — édes atyánkról, — szívár jelenünknek száz kínja között.

Róla jut eszünkbe, hogy a magyar nem veszt el, hogy ezer veszély dacára is mienk lesz a jövő.

És a magyar nemzet törvényhozásától, mind e mai napig nem kapta meg azt az elismerést, a mit emlékének megbecsülése számára mulhatatlanul megkövetel.

Ezért az egész magyar ifjúság nevében kérőszóval fordulunk a nemzet országgyűléséhez: adja meg Kossuth Lajos emlékezetének ezt az elismerést, jegyezze be örök dicsőségű nevét törvényeink közé.

Hiszen ő, a ki nemes lelkének minden ihletét nemzetére árasztotta, hogy az egyenlőség, testvériség hatalmas elveivel, népünk millióinak emberi jogait visszaadva egygyé, hatalmas egészszé forrassa össze nemzetünket,

a ki a százados elnyomásból szabadságának megszerzésére talpra állította a magyart,

a ki végveszélylyel fenyegetett fajunk védelmére fölhívó szózatával seregeket teremtett s az iszonyú zivatarban nemzetünk megvédésének, fönntartásának összes terheit vállain hordotta,

a ki a szabadság elbukása után, száműzötten is, idegen földön, a távoli hazáért, a leigázott nemzetért való mérhetetlen gyászban, minden gondolatát, érzelmét, cselekedetét utolsó lehelletéig hazájának szentelte, megérdemli nemzetétől azt, hogy az utókor dicső nevét törvényeinknek aranylapjára jegyezze fel.

Születésének ez évben van százados évfordulója.

Az egész nemzet osztatlan közvéleménye, egy értelemmel, egy akarattal, egy szívvel lélekkel követeli Kossuth emlékének, születésének századik évében törvényileg való megdicsőítését.

Az országgyűlés nem térhet ki az egész nemzet vágya, kérése, kívánata elől.

Mi az ifjúság, eszményekért lelkesedve, teljes odaadással, a jövő dicsőségébe vetett merész hitünkkel foglalunk ezen ügy mellett állást.

Azt akarjuk, hogy az új nemzedék Kossuth Lajosnak a nemzet törvényeiből felé sűgárgzó dicsőségétől lelkesítve, fogjon a reá váró nagy feladatok munkájához.

Aggódó várakozással tekintünk a nemzet képviselőinek döntése elé, mert látni akarjuk, hogy a jelen, önmagát becsülve meg, tiszteli-e a múltat és ezzel meg akarja-e a szebb jövőt teremteni?

Azért. — az egész magyar ifjúság nevében, — mély tisztelettel kérjük:

hogy a magyar országgyűlés, a nemzet édes atyjának Kossuth Lajosnak örök dicsőségét törvényeink közé jegyezze be.

A kassai országos diákgyűlés egyhangú határozata által a képviselőházhoz való fölterjesztéssel megbízott debreceni ev. ref. főiskola ifjúsága nevében:

Fráter Ernő, Nagy Sándor, Papp Lajos,

J. S. E. elnöke.

előterjesztő.

szénior

15*

Corda Fratres.

Szép napoknak néz elébe a magyar diákifjúság. A folyó év szeptember havában Budapesten tartja meg gyűlését a Corda Fratres nemzetközi diákszövetség.

A központi rendező bizottsága vidéki városok közül Debrecent választotta ki, hová a külföldi nemzetek képviselőit kirándulásra vezeti.

E látogatás Debrecennek, a kultur városnak szól, elfogadásában tehát akadémiáknak jut egyik főszerep.

Semmiképen sem kicsinylendő feladat

Kik az ős folyamán az öt világrész minden vidékéről hazánkba jönnek, a tudományos pályák megannyi ágát képviselő egyetemi hallgatók, igen sokan már végzett emberek, kiknek fogékony ifjú lelke pillanatnyi hatások egész tárházát gyűjti majd össze rólunk s viszi magával messze hazájába, hogy dédelgesse, vagy megvetéssel gondoljon reá egy egész életen át.

Történelmi nagy szerepünk után bántó reánk az ismeretlenség, a tájékozatlanság, mit magunkkal szemben a külföldön tapasztalunk.

S ha ez csak nemzeti hiúságunk rovására menne. Nem ide tartozik fejtegetése, hogy ez ismeretlenség révén mit szenvednek anyagi érdekeink!

A Corda Fratres-t sem lehet és kell olyannak tüntetni fel, mint amelyet nemzetpolitikai téren előnyösen értékesíthetni. De bizonyos az, hogy a *Corda Fratres, ideális céljai mellett eddig első sorban magyar érdeket szolgált.*

Lehet ez szerencsés véletlen, de mindenestre pozitív eredmények igazolják e tényt.

A Torinóban 1898-ban megtartott első kongresszuson ádáz csatát vívott a magyar ifjúság a román agitátorokkal. A győzelem mienk lett, örömkömben az egész művelt világ ifjúsága gyönyörködött s bár a románok testvéri kebelletl kínálgatták legalább az olaszokat, még azok is velünk szorítottak baráti kezét.

Megtanúltak becsülni bennünket!

A Párisban 1900-ban megtartott második kongresszuson a románok megint testvérekül tölték fel magukat, s zálogul hatalmas selyem zászlót vittek ajándékba a franciáknak, amelyet azok udvariasan fogadtak ugyan, de az érzélgős és hosszadalmas szónokot igen sokan elhallgatásra

intették; — a magyar küldöttség egy koszorút helyezett a Pantheon csendes katakombáiban Victor Hugó sírjára s Réveilleu elnök könnyekkel szemében csókolta meg a magyar trikolort és a franciák lelkes agitációjára a magyarok vezetőjét választották meg a Corda Fratres elnökévé szemben a román jelölttel s kijelölték Budapestet a közelebbi kongresszus helyül.

Megtanúltak szeretni bennünket

A Corda Fratres hatalmas szövetség. 1898-ban proklamálták Rómában s ma már a nemzetközi társadalmi érintkezés legerősebb tényezője.

Rendes tagjai a felsőbb iskolák és egyetemek hallgatói, szénior tagjai között helyet foglal az olasz kultuszminiszter, több mint negyven egyetem rektorprofesszora s az egyes nemzetek több kiváló szerepvivő egyénisége.

Célja első sorban a diák érdekek, érintkezések szolgálása, megkönnyítése s minden diplomáciai kezdeményezésre keletkezett konferenciánál hatalmasabban szolgálja és viszi a megvalósulás felé a világbéke nagy ideálját.

Részletezett „alapelvei-“nek egyike így szól:

„Mindenki, ki a Szövetségbe lép, becsület-szavával kötelezi magát arra, hogy mindenkor s minden akár társadalmi állása, akár intelligenciája, vagy tevékenysége által nyújtott eszközzel előfogja mozdítani az ifjúság nemzetközi összekötését s támogatni fog minden arra irányuló alkalmas törekvést, hogy a társadalom egyes osztályaiban eloszlassa azt az előítéletet, bosszúvágyat és gyűlölséget, mely az államokat folytonosan s kölcsönösen ellenségeskedésre és háborúra ösztönzi.

A N. D. Sz. továbbá minden hatalmában álló eszközzel támogatja a nemzetek közti béke és ítélkezés művét.“

És valóban a N. D. Sz. rendelkezik e célra a leghathatósabb eszközökkel.

Felöleli magát a az egész világ művelt ifjúságát.

A párisi kongresszuson Ausztrália s a legkeletibb Ázsia is képviselve volt, nem is említve Amerikát, Afrikát s Európa távoli nemzeteit, kiknek oly óriási útat még sem kellett megtenniök.

És mind e nációt igaz, meleg szeretet füzte egymáshoz. Érintkezések közvetlen, nyílt s a

benyomás, mit egymásról magokkal vittek, bizonyára maradandó, kedves emlék lesz egész életükre.

A St. Germainben eltöltött nap, mikor egymást csak hírből, leírásból ismerő nemzetek fiai üdvözölték, mikor az angol lobogó a franciával ölekezett, mikor az amerikaiak a magyar asztalhoz vonultak éltetni Hungariát, mikor a lengyelek himnusz énekét kalap levéve hallgatta az orosz, mikor a sok száz idegent, kiket a mértföldek ezrei választanak el egymástól, testvérekké olvasztotta az egyenlőségnek, az emberi méltóságnak és szabadságnak rajongó szeretete, — e nap, ennek ragyogó emléke lehetetlen, hogy a lelkekből kivesszen.

És e tiszta, ifjúkori emlékek segítik az egykor szép munkakörrel bíró férfiakat alkalomadtán becsületszavuknak beváltására.

Ez a társaság jön ősszel hozzánk, hogy megismerjék a mi szép hazánkat.

A magyar kormány érzi ez összejövetel jelentőségét s készségesen támogatja anyagilag és erkölcsileg is.

A budapesti ünnepek sikere bizonyos.

Sajnosan köztudomású dolog azonban a mi szép fővárosunknak kozmopolita jellege.

Ez egyik oka, hogy a rendező bizottság Debrecenbe is lehozza a kongresszus tagjait.

Tudja a rendezőség, hogy az országnak Debrecen az a városa, hol a kulturának hódolni s azzal haladni tudó tipikus magyarságról az idegen legszebb fogalmat nyerhet.

Nagyon sok függ tehát Debrecentől, hogy a kongresszus tagjai milyen véleménnyel távozzanak Magyarországból.

A város bizonyára nem zárkózik el kötelessége elől, de a vendégfogadásnak impozánssá — s annak az egy napnak, mit nálunk tölt a kongresszus, — emlékezetessé tétele főiskolánknak feladata

Igen kívánatos dolog volna tehát, hogy főiskolánk egyesületeinek legalább a vezetői e szép kötelesség tudatát magukkal vigyék a nyári szünetre, hogy a szeptemberi napok egészen készületlenül ne találják majd őket!

Boross Lajos.

Budapesti élet.

— Az Egyetemi Kör jövőjéről. —

Bizonyára érdeklí vidéki kollegáimat a fővárosi ifjúsági élet. Legalább én, míg a vidéken voltam, a legéberebb figyelemmel kísértem minden mozgalmat, amelynek hullámai Pesten képződtek, és nem egyszer felverték, lázba hozták a vidék ifjúságának kedélyét. Bennem már akkor megérlődött az a gondolat, hogy a vezérszerepet Pesttől elvenni nem lehet. Hiába berzenkedik Kolozsvár, s uszítja a vidéket a „fekete lelkű hadra“, törekvése falra hányt borsó marad mindörökké. Furcsa is lenne, ha valamelyik kisebb bolygó körül forogna a nap. Mert Pestnek a többi főiskolák közt a nap szerepe van. Tőle nyernek buzdítást, meleget a többiek. Azt hiszem, ezt tagadni nem lehet, hiszen természetes is. Az ország szellemi és anyagi arisztokráciája közelében, a politikai és társadalmi élet középpontjában élve, ezer alkalmuk nyílik a pestieknek a tapasztalásra, okulásra; jobban széjjel látnak a hazában, magyar lelküket érzékenyebben sújtja minden csapás, melyet ellenségei a hazára mérnek. Nem lehet hát csodálkozni, ha politizálnak. A magyar egyik főjellemvonása volt mindenba a köz iránt való érdeklődés. — Államkormányzati intézményei mind olyanok voltak, hogy több-kevesebb beleszólást adtak a közügyekbe a nemzetet alkotó nemességnek. A teljesen abszolút monarchia sohasem boldogult Magyarországon. Ha tehát a mai kor magyar fajú ifjúsága megőrizte ősei hagyományos érzékenységét s a mai viszonyok közt gyenge, kevésbe vett szavaival beleszól néha a dologba, mintegy a jövő kor ítéletét nyilatkoztatva meg: ez szerintem nem hiba, nem véték; ez természet. — Hiába ítélik el egyes sajtóorganumok a politizáló pestieket, a fentiekben én mentségöket találok. Hisz tulajdonképen nem is mai értelemben vett politizálás az, hanem a magyar érzésnek viharos megnyilvánulása.

Épen azért elszomorodva tapasztaltam, hogy az az ifjúsági kör, amely ilyen szellemben egyesíti a pesti fiúkat, amely kellemes, hozzájuk illő otthont nyújt nekik, amely vezetési szépirodalmi és művészeti törekvéseiket: a jelen évben a pangás lejtőjére jutott anyagi téren. — Sokat tett a pangás előidézésére, hogy a rektor nem engedett választást szeptemberben, ami pedig a kör jövővedelemforrása. — Ilyenkor ugyanis 1500—2000

tag íratkozik be, ami 10 - 15000 korona forgótőkét ad a körnek. Ez az idén elmaradt s annak a 250 tagnak tagsági díja egyáltalában nem volt elég a sokszor súlyos reprezentációs költségek fedezésére — Másik ok volt az ifjúság ellenpártjának távolmaradása. Az a 250 ember, 1--2 kivételével, mind nemzeti párti volt, a reformpárt nem jött be egyáltalában, bizonyoságot téve arról, hogy őket nem magasabb célok vezetik, hanem hogy hitvány párt- és személyes érdekeket kielégítsék, azért jönnek a körbe. Hiszen mi többször is kijelentettük előttük, hogy ha kellő számmal beíratkoznak, teljes lovagiassággal adunk nekik részt a kör kormányzatából, természetesen a nemzeti párt fölényének biztosításával. Ők erre nem voltak hajlandók.

Nagy hatással volt még a pangás előidézésére az ifjúsági egyesületek féltékenysége. A *Bölc. hallg. Segítő Egyesülete* és a *Mensa Academica* kivételével minden egyesület a kör ellen dolgozott, amiben sértett hiúság játszott a főszerepet. Mindenféle híresztelésekkel elriasztották belőle a tagokat.

E három nagy akadályal kell tehát megküzdenünk, ha felakarjuk virágoztatni az egyetemi kört. Törekednünk kell arra, hogy az egyetemi tanács jóindulatát megnyerve, szeptemberben választást tartsunk. A megbukó párt és az uralkodó párt közt keresnünk kell a megegyeztető pontokat s a berzenkedő egyesületeknek tudokra kell adnunk, hogy ők maradjanak kijelölt partialis területükön, és ne igyekezzenek egy olyan egyesület szerepkörébe belevágni, mely az ifjúság egyetemét gyűjti magába s amely egyedül hívatott arra, hogy a bpesti egyetemi ifjúság képviselője legyen.

Fő pedig az, hogy félre kell tenni minden személyes hiúságot, magasabb célok által vezéreltetve jöjjen oda be minden ember, a ki vezetni akar s akkor újra felderül a kör fölött az ég s visszatér régi dicsőséges múltja!

Bocsánatot kérek az olvasóktól, hogy e lap hasábjait használtam föl gondolatom közlésére, de azt hiszem, hogy az Egyetemi kör ügye érdekli az egész magyar ifjúságot, s ez a lap pedig olyan, mely megfordul az ország minden ifjúsági egyesületében, s méltán helyettesíti ez egy alkalommal a mi — már aluvó „Egyetemi Lap“-unkat!

Gulyás József.

Utolsó szó.

A magyar ifjúság életében egy év története fekszik előttünk. Egy év története, telve tanúsággal, példaadással.

A múlt arra való, hogy útmutatást merítsünk belőle a jövőre nézve, s még a magunk kárán tanulni is jobb, mint egyáltalában sehogysen tanulni.

A budapesti Egyetemi-Kör, és illetőleg az uralmon levő nemzeti párt három esztendei politikájában veres vonalként húzódik keresztül a legszélsőbb nemzeti irány, hol a legszentebb, a legideálisabb, hol fanatikus, reakcionárius eszmékkal vegyítve. A vezetők nagy jelszavakat használva fel eszközül, elvakították a felületesen gondolkozókat és önösérdekeikért a magyar ifjúság zászlója alatt folytatott heccekkel homályosították el a magyar ifjúság tekintélyét.

Voltak azonban, akik tiltakoztak, s ezek közt volt elsősorban főiskolánk ifjúsága is.

Ez az ellenkező hang kellemetlen lehetett a pestieknek, mert az őszszel küldtek hozzánk egy munkát, mely egyenesen nekünk volt írva, jó vidékieknek. A címe „Nemzeti Ideál“ volt, tartalma külsőleg a legszebb, leghazafiasabb. Az Egyetemi-kört csapás csapásra érte. Az adósság tengerében alig tudott lézengeni, az örökös heccek, a sok költséges tüntetés felemésztett minden bevételt, s a tagok száma pedig a legkevesebbre csökkent. Végre a nemzeti párt maga kérte, hogy ideiglenesen zárják be!

Ez a tanúság kissé keserű volt s ez végre a vezetőket is észre térítette. A nagyobb külső zajjal járó tüntetések helyett kezdtek az Egyetemi-kör belügyeivel is foglalkozni, s míg egyrészt ez foglalta le csaknem egész erejüket, megindítói lettek egy olyan igazán hazafias mozgalomnak, melyhez az egész magyar ifjúság egy szívvel, lélekkel csatlakozhatott.

Debrecen merev ellentétes álláspontjára nem volt szükség.

Sokan megvádoltak, jól tudom engem is, hogy feladtam a régi elvet, s engedtem magamat elcsábíttatni a külső látszat által. Nem követtem merev politikát, mert nem volt reá szükség, mert az Egyetemi-kör a Rákóczi memorándumon kívül a belügyei rendezésétől eltekintve, semmit sem tett, s ha mi csökönyösen obstruálunk a semmi ellen — nevetségesek lettünk volna.

Egy magasabb szempont is lebegett előttem, melyre törekedtem, mikor okosabb politikát követtem, mint elődöm.

Ez a szempont a magyar ifjúság békéje volt

Nincs köztünk külső összekötő kapocs és emellett hiányzik az összetartás is, kevesen vagyunk s a hányan vagyunk, annyifelé húzzuk, ifjúsági életünk emiatt nyomorúságos, a féltékenység, a húzavonák sorozata

Sokat vártam a kassai országos diák-gyűléstől. Ha sikerült volna megteremteni a békét, ám ne csinált volna semmit egyebet, ez elég lett volna, hogy eredménytelenek ne tartsuk.

És itt ismét egy szomorú tanúság!

Mindnyájan éreztük, hogy egyetértésre van szükségünk, közös erőre a nemzetközi diákgyűlés előkészítésében, a fiatal vért mérsékelni még sem tudtuk, s Kassán sem teremthettünk békét a kolozsváriak gyerekeskedése miatt, sőt a lehetősége is megszűnt, hogy pár éven belül a magyar ifjúság egyesüljön.

Igazok van azoknak, akik azt mondják, hogy ilyen körülmények között diákgyűlésre sincs szükség. Eddig sem értünk el velök semmit, csak azt, hogy évről-évre találkozáskor, bizonyos erkölcsi összekötő kapcsolatot teremtett köztünk. Most nem való másra, mint hogy a legelkeseredettebb ellenségek szemtől-szembe találkozzanak, megvívják a legádázabb küzdelmet egymás ellen s még nagyobb gyűlölettel távozzanak el egymás iránt.

Igy volt ez Kassán, és így lenne jövőre bárhol is. Hatalmi féltékenység egyrésztől, hiúság, uralomvágy, a másik részről, politikai jelszavak hangoztatása annyira megmetyelyezte az ifjúsági életet, hogy időre van szükség, míg friss levegő, új irány járja keresztül s átalakítja, hogy a múltnak még emléke se maradjon.

Te pedig Debrecen ifjúsága, mely nem csatlakoztál egyik párthoz sem, hanem haladtál azon az úton, melyet az ősi-kollégium hagyományai és hamisítatlan magyar érzésed jelölt ki számodra, tartsd meg ezt az irányt jövőre is! Ha csorbítva látod a magyar ifjúság tekintélyét, emeld fel tiltakozó szavadat, de féltékenység, uralomvágy

ne ejtsen meg egy percre sem. Mese az, hogy a vidék bármelyik főiskolája vezér lehetne az ifjúsági életben, mert számbeli fölényénél, meg a földrajzi fekvésnél fogva is erre Pest van hívatva. Mig azonban Pest ifjúsága okúlva a múlton, ha az új csapáson nem halad, inkább legyünk vezető nélkül, forma hiányában ez úgyszólván inkább erkölcsi jelentőségű, mint praktikus célú dolog lévén

Debrecen ifjúsága fordítsd tekintetedet a főiskola falai közé, saját ifjúsági életedre! A régi formák újitásra várnak, az avult rendszer romjain újat kell építeni, és az idő itt van, most vagy soha! A kollégium átalakításra kerül. Kérj, követelj, ha kell, — egy helyiséget, honnan ifjúsági életed vérkeringése elinduljon. Ha a nemzetközi diák-kongresszus tagjai meglátogatnak, szégyenpirral kell majd megmutatnunk egyetlen ifjúsági helyiségünket, az olvasót. A rendőrség a túltömött lakásokat kiüríti — s eltűrik azt, hogy a kollégium falai között olyan közveszélyes hely létezzék, mint az olvasó, hol télen zárt ajtók, zárt ablakok mellett 80–100 ember szívja a nehéz, egészségtelen levegőt. Ha helyiség lesz, gyerek játék megteremteni az Akadémiai-Kört. Ennek a szükségét csak a szűk látókörű elfogultak nem látják be.

Jön idő, midőn szükség lesz a debreceni ifjúság hatalmas fellépésére, s ez csak erős közszellem, az összetartás érzete mellett lehetséges, ennek megteremtésére pedig egyetlen mód az Akadémiai Kör.

S hiába minden húza-vona, a tanárkar is belátja, hogy az ő ifjúsága nem egy, mert nincs rá módja, hogy egy legyen. Ha pedig nem egy, hatalmasan fellépő debreceni ifjúságról szó sem eshetik s akkor majd ők is segítkeznek, hogy tömörítsék az akadémiai hallgatókat az „Akadémiai-Kör“-ben. S akkor Debrecen ifjúsága is hatalmas részt követelhet magának abból a munkából, amit az ország szívében élő ifjúság a magyar fajért megindított.

Ezért munkálkodjatok, s adja Isten, hogy sikerüljön!

Fráter Ernő.

A tűzimádó.

I.

A természet nagy templomában,
Titkot sohajtó rengetegben
Kialom támad — és nyomában
Zengő madár ijjedve rebben.
Félénk özök futó csapatja
Remegve vágat összebújva,
Vadkan agyarást csattogtatja,
Dühös mérgét az égre fújja.
A vadvirágok összesúgnak,
A százados fenyők is zúgnak,
A rengeteg ölébe, messze,
Titkos hangok olvadnak össze.

Kelet felől ragyogva támad
Az ég királya, fénye, Napja!
A csörtető, nyihogó dámvad
Fejét fényére hátra kapja;
S tűzben égő szemével issza
A rá omló sugár-özönt,
Melyet futtában össze-vissza
Minden vad hangosan köszönt.
Harmat-gyémántos kis fűszálak
Mint apródok: bókolva állnak.
A nagy testőrök: százados fák
Fejüket mélyen hajtogatják.

S a mint a Nap mind följebb lép
Királyi trónja zsámolyára:
Nagyobb a zúgás, mint elébb,
Az erdőt össze-vissza járja.
El-elmosódva, vontatottan,
Rágyadva, majd meg szakgatottan:
Panaszszal és vágygyal teli
Hang az ő csendet felveri.

Nem messze a föld döngve dobban,
Zörg a haraszt, galyak recsegnek,
A lombok zúgnak hangosabban,
Panasza kél a rengetegnek. —
Mint fölvert vad, mint üldözött,
Lihegve, habot fújva vágat
Vért serkesztő tüskéje között:
A legnemesebb, ember-állat.
Csodás, idétlen hangokon
Üvölti bé a némaságot;
A vad fülel — s rohan vakon,
A mint e hang fülebe vágott.
Megzendül s zúg a rengeteg,
Koronás tölgyfák rengenek.

A mint az erdő nemes vadja:
Az ember, egy tisztásra ér,
A tündöklő Nap elragadja!
Erében izzik, forr a vér.
Liheg... megáll... keres, kutat
Egy szebb hazába szebb útat;
Ingerli a Nap tűz-világa,
Az családja, hívja, vonja egyre!
Fut — és az útat nem találja!
Fut — le a völgynek, föl a hegyre!
Fut éjszakákon a vadonban,
Fut lelkendezve, míg ledobban.
A tűz, a Nap, csak hívja, családja, —
Csalódástól reszket sohajja...
Zavart szemét az égbe vágja
És felbúg örült, szent imája:

„Örök tűzzsellem! Égi oltár!
Ki megmaradsz, mert vagy és voltál.
Fent a magasban bújdosó
Ég tüköre, tüzes golyó:
Imádlak! Én imádlak!
Te vagy az Isten, az örök!
Erős, ha szavad mennydörög!
Jóságos, sugár-mosolyoddal,
Rettentő tüzes ostoroddal!
Imádlak! Én imádlak!
Te gyújtod fel a nagy tüzet,
Mely éjszakáimon vezet;
Te égeted gyeheña-lángon.
Ki csak gonosz van e világon.
Imádlak! Én imádlak!

Borzalmas szellem! Rettegek,
Gyarló szemem ha rád vetem.
Belőled húllnak tűz-szegek.
Mik átfúródnak lelkemen!
Óh borzadok tetőled!
Te szállsz le rémes éjjelen.
Lobogó szárnyad úgy suhog...
A város ég! Tűz!... végtelen!
Az ember sír, bagoly huhog...
Óh borzadok tetőled!
Leányok teste lángra gyúl,
Jajgatnak, ordítanak vadúl!
Te fent kacagsz s tüzes szekéren
Rohansz keresztül a nagy égen!
Óh borzadok tetőled!

Kiszívtad fájó lelkemet,
Az agyvelőm kiszáradt...
De, csak ragyogsz fejem felett,
S én csak futok utánad!
Szemembe tűzöd sugarad
És úgy ragadsz magaddal!
Szakadoz rólam húsdarab...
Rossz lelkek körme vágdal.
Örök tűzzsellem! szállj le hozzám,
Füröszd lángodba lelkem, orcám!
Hideg, hideg, sötét van itt lenn...
Sok a Sátán! Kevés az Isten!“

Arcát a föld porába vágja
És öklözi mellét, fejét.
Majd futni készíti kába vágya,
Fut — míg kifújja erejét.
És elterül, és éberem
A tűzistenről álmodik,
Kinek hatalma végtelen,
Kit hisz, kihez fohászkodik.
S a tűzzsellem, a mennybolt Napja,
Sugárít arcán ragyogtatja.
Az ősi fák omló avarja
Sárgult levéllel bétakarja...

II.

A tűzimádó balga ember
Inatrázó nagy küzdelemmel
Fákat csavar, nyű, döntöget,
Körmével ássa a röget;
S a rengeteg vadon ölében
Kunyhóba húzza meg magát,
Ott virrasztgat rejtelmes éjben,
Bámúlva a menny csillagát.
És lelke, a megháborúlt,
Szegett szárnyon repülne éjig,

Hol a titkoknak titka kéklik. —
De félútjából mindég visszahúlt.
Ilyenkor felzúg tompa jajja,
Megborzad tőle, a ki hallja.
Az arra járó oktalan vad
Örül, ha hogy tovább rohanhat...

— Egy forró nyári délután
Beborúl a menny hirtelen,
S a fényes Nap borulatán
Sötét támad, mint éjfelen.
Nyomasztó csend... szellő ha sűg,
Vagy távolról vihar ha zűg...
Fent a magasba' szennyes felleg
Teríti roppant szárnyait,
Belőle villámok lövellnek,
Miket rossz szellem-kéz hajít.
Egyszerre rémes hangokon,
Mint egy pokoli orgona,
Átzűg a fák, lombokon
Kelő viharzó, harsona!
Rohan az ordító vihar,
Mint a szabaddá lett oroszán;
Fákat seper le szárnyival,
Nyomába' tépett felhőfoszlány.
A terhes ég kettészakad,
Okádja jeges záporát,
Zeng a mennybolt... boszorka had
Nyergeti új vihar lovát.
Az erdő jajgat, sír, üvölt,
Korbácsolja a Láthatatlan
S rá vissza átkot zűg a föld;
A mennybolt zeng, zeng szakadatlan

A tűzimádó fékevesztve
Tombol a rászakadt pokolban.
Kezében roppant fakeresztje,
Rázza, hogy az Úr merre, hol van?
„Jelenj meg, a kit én kiáltok!
Nagy szellem, gyújts nekem világot!
Ordítsatok, vijjogjatok
Felettem sátán magzatok!
Én a pokollal szembe nézek —
Tűzzsellem! most téged idézlek!“

Felel reá a Láthatatlan.
Nagyot villan egy pillanatban —
Dördülés, eget-földet rázó,
Villám csap, vakítva cikázó.
S egy tölgy, mely éjig ért fejével:
Szilánkokká csapódik szélyel.

Az embert e hang földre vágja,
Sokáig felholtan lever.
Csak a villámok nagy világa
S új csattanás ébreszti fel.
„A tűzzsellem...“ makogja... reszket...
S vállára véve a keresztet
Fakunyhójába vánszorog,
Bent is sokáig elmorog...
Ijied — rebeng — bár mitse hall...
Kűm átkozódik a vihar.

Egyszer csak — mintegy föld alól —
„Segítség“ kiáltása szól
Valakinek a rengetegben...
„Segítség!“ zűg kétségbesetten.
Az ember hallgat... megkövül,
Hidegség borzongatja át; —

S a mint így vár: egyszer kívül
Megzörgetik kis ajtaját.
„Segítség...!” esd remegve, lágyan
Valaki, az ég viharában.

Szokatlan melegség nyilallik
E hangra kérgesült szívébe;
A mint kis ajtaján kihajlik:
Megbűvölő kép tűn elébe.
Viharzáportól vert leány
Kopogtatott be ajtaján;
Vékony ruhája összecsapva
Lágyan simúl gyöngy termetére,
Vállára omlik fürtje habja,
Kivillan hősín gyöngye térde.
Égszín szemében új világnak
Szelíd sugárú napja fénylik;
Arcába záporcseppek vágnak,
Szempilláit lezárja fölig,
Úgy esdekel...

A háborúlt

Szemére vak homály borúlt.
Mohón, mint játékszert a gyermek,
Karjába kapja a leányt;
Erei megriadva vernek,
És vére ég tüzláng gyanánt.
Dédelgeti a reszketőt,
Meleg ruhával bétakarja,
Letérdel a leány előtt,
Ringatja lágyan roppant karja.
És altatót gügyög neki,
A mint ölen melengeti

A lány piheg... kis szíve verdes,
Az óriásra félve bámúl;
De teste fáradtságától terhes,
Két védő karja is aláhúll.
Nehéz álom száll szép szemére,
Ajkan sohaj sohajra kél;
Kint zeng a zivatar zenéje,
A menny dörög, sikolt a szél.

S a lány elalszik... Ringatója
Halk altatóját csak dalolja.
S ha zeng az ég, üvölt az orkán,
Megrázza sörényét mógorván,
Haragszik, hogy fel-felriad
Tündére a zengés miatt...
S egyszer csak, mintha a leány
Figyelne ébren a szavára,
Komoly szó csendül ajakán,
Előtte szívét így kitarja:

„Szép asszony volt az én anyám!
Legszebb, mikor szült engemet.
Ha szólsz, mintha őt hallanám,
Szelíd szeme: két szép szemed.
Ilyen fehér, lágy karja volt,
Csengő szava, mikor dalolt,
Tudott nevetni édesen,
De nem hallotta senkisé...
— Midőn engem keblén viselt még,
Midőn két szívet hordozott,
Házunkra rászállt a tüzes ég,
A tűszellem! az átkozott!
Ott víjjogott tejünk felett.
Zsarátnokát okádtá ránk...
Ott szült anyám meg engemet,

Ott vett ki karjából apánk.
És halld csak, néked megsugom:
Azóta bennem él a szellem!
Kiüzni, óh jaj, nem tudom!
Erőm porszem hatalma ellen.
Anyámat is megszállta akkor,
Gyötörte is szegényt soká...
De ő meghalt egy alkonyatkor.
Az ajkamat megcsókolá
S éreztem, hogy belém lehelte
A megrontó tűz szellemét...
Úgy nézett rám! S hogy elszállt lelke:
Befogni nem tudtuk szemét!
Mindig rám nézett, csak reám.
Óh én szegény anyám!...

Anyám a földbe ment pihenni,
Reám nem gondolt senki, senki!
A szellem rágta lelkemet,
És kinzott, hajtott, kergetett!
Futottam, mint a szarvasok,
Ha üzik éhes farkasok

De lásd — nem hágy nyugton soha!
Mindig vér tüzes ostora!
S a merre nézek, őt találok,
Az égen, földön, fűn, virágon.
Nézd, nézd — hogy cikázik amott!
Hallod? haragszik rám — dörög.
De lelkem mégse bántja most,
Hogy itt vagy, csalán sündörög.
Azt sugja a fülemből halkan:
Hogy alkudjunk meg testeden!
Hogy ne melengethessen ajkam,
Hogy szerződést kössön velem.
Szeretne téged!... hogy susog...
Hogy ösztökél... hogy bátorít...
Kezében pénz cseng, drága, sok!
S már fojtogat — torkon szorít!
Hogy marja, tépi szívemet
De én nem adlak el, hiába!
Óh mert hiszen olyan szemed,
Mint holt anyám szeme világa!
— Szép asszony volt az én anyám,
Olyan szép volt, mint most te vagy.
Azért ne nézz haraggal rám,
Ha azt mondom: maradj, ne hagyj!
Ne vess! mintha őt hallanám...
Szép asszony volt az én anyám!”

III.

A rengeteg vad óriása,
Mint akit bűvölő szem ver meg,
Él, hal, csak szép leányát lássa!
Kezéhez simúl, mint a gyermek,
Becézi szóval, simogatja,
Virágot fon arany hajába.
Úgy néz reá, mint édes atyja,
Öltözteti rabolt ruhába.
Szeretné, ha nap sугarából
Szóhetne fátyolt homlokára,
És éjjeken sóvárgva bámúl
A mennybolt milljó csillagára:
„Ti messze fénylő csillagok!
Szébb volna itt ragyognotok
Kis tündéremnek homlokán,
Mint fent az égbolt oszlopán.
Óh bárcsak oly magas lehetnék,
Hogy égig érne fel karom,

Minden szép csillagot leszednék
Tündéremnek, esthajnalon!”

Mindezt a lány csodálva hallja,
Szokatlan érzéstől remeg;
Titkon gyakorta száll sóhaja,
A háborúlt nem érti meg!
Estende vándor fuvalom
Honából hoz tán hangokat,
S a gyermek egy képzelt dalon
El-elmereng, sirva fakad...
Ilyenkor a roppant alak
Megrázkodik borúlatában,
Arcáról cseppek hullanak,
Rossz szellemet sejt a leányban...
Fél tőle — s mégis fogva tartja,
Úgy les reá szent félelemmel!
Szeme tűz, ajkát vérbe marja;
Szegény leány, moccanni sem mer.

Máskor, mint eb, csúszik feléje,
Isten gyanánt, térden imádja;
Sír, hogy nem tud betelni véle!
És nincsen álma, éjszakája.
S ha tán egy lepke száll a lányra;
Arcát szederjes folt kihányja,
Borzasztóan kacagva, kéjjel
Szakgatja a pillangót szélyel,
Jaj a tövisnek, jaj az ágnak!
Mely a leány útjába téved,
Vas öklei rombolva vágnak,
Nyomába sír a szétdult élet...
— A lány, mint megfogott madár,
Rab, nem szabad, békóba jár.
Kis szíve telve borzalommal,
Sóvárgásában nagy beteg,
Lelkén epeztő fájdalom mar,
Körülte néma rengeteg...

— Egy csöndes nyári éjszakán
Nem birt aludni a leány.
Marcangoló vágy, félelem
Tartották lelkét éberben.
Napok suhantak el felette,
Mióta itt él — eltemetve.
Kétségbesett erő ragadja
Hánykódó lelkét: szokni kell!
Nincs hátra több: egy pillanatja...
Fölkél.. remeg... megáll... figyel.
Ott alszik a roppant tetem
Mélyen, félig élettelen.
Lassan hullámszik öblös melle;
Fejét kulcsolja átölelve.
A gyermek átlép teste halmán,
Az ajtót nyitja... halott-halvány.
Lélekzeni, pisszenni sem mer,
Az alvót folyton tarja szemmel.
S amint kilép a küszöbön,
Az égre néz — halkan köszön...
Magát a vak sötétbe fúrja,
Fut lelkendezve, fut pirúlva.
S mire hajnal dereng a tájon,
Túl van már hetedhét határon.

Midőn a nap első sugára
Kiroppent a mennyboltozatra:
Az ébredő örült jajára
Megreszketett az erdők vadja.
A háborúlt fölsí az égre.

Átokra átok buggyan ajkán,
Vérbe borúl szeme fehérje,
Öntéstét marcangolja balgán.
Fut körbe, mint a kerge állat,
A fákat tépi, zúzza, vágja,
Egy pillanatra meg nem állhat,
Zeng a nagy erdő némasága.

„Hová szállott a kis galamb?
Mondd meg bokor, mond meg falomb!
Hallgattok, átkozott virágok,
Sorvasztó kin, dögvész reátok!
Óh hadd gázoljak lelketekre!
Miattatok vagyok betegje
Az Isten legszebb angyalának,
Ki lelke volt meghalt anyámnak.
Óh hallasz, idvezült anyám?
Én, mintha hangod hallanám!”

A támadó Nap tűz golyója
Erős fényét lövelli, szórja
A háborúlt rá szembe fordúl,
S habos ajkán ily hang csikordul:

„Te rám vigyorgó égi szem!
Felelj: hová lett kedvesem?
Ha nem felelsz, légy átkozott!
Az is, ki újra felhozott!
Nem csalsz meg többet engemet,
Lelkem láttodra nem remeg!
Te vagy a kárhozat, az átok!
Óh, halld meg, amit rád kiáltok:
Anyám lelkét te vitted el,
Isten léteddel kérkedel!
Gögös, hamis hatalmú szellem!
Sarkat vetek hatalmad ellen!
Légy átkozott, szakadj a porba!
Szakadj fejemre, szétomolva!
Vad tályog marja ki szemed,
A mért megcsaltál engemet!”

És im, a Nap fényes arcára
Sötétségnek borúl le szárnya,

Lassan, lassan fogyatkozik,
És a nap éjre változik.
Meg-megcsillan még karimája,
S egy pillanat --
Egy perc alatt
Örök sötét borúl reája...

Az örült tombol, hahotáz,
Öklöt az égre bögve ráz:
„Tüzipsten, megfogott az átok!
Sötét van — én gyujtok világot.
Most nyisd ki megvakult szemed:
Bámúld az én nagy tüzemet!”
A földre kushad és kacagva
Meggyújtja a száraz avart,
Melyet szilaj szelek haragja
Halomba összefűtt, kavart.
Kékes füstoszlop lengedez
S fátyolként ráborúl a tájra;
Méhén fojtott tűz gerjedez,
Itt-ott kicsap már véres lángja.

Erős szél támad hirtelen.
Kavarog fent s zúg ideleenn.
Szárnyával fellobbantja szítja
A lappangó tűz szellemét.
Lobogó láng, ezernyi szikra
Büvöli az örült szemét.
Éhes lángok lihegve futnak
A zsendülő rét bársonyán,
Tüzes csapást vágnak maguknak
Virágok reszkető során.
Roppant magas fák sudarára
Lángkigyók kúsznak fel sziszegve,
Tűzben a tölgyek koronája,
Piros lángcsipkével beszegve.
Meggyúlad a nagy renetegnek
Ezernyi égbe nyúló fája,
S úgy lángolnak, úgy susterregnek,
Mint milljó óriási fáklya.
Lángba borúl a mennyek boltja,
A tűzár az eget csapkodja,
Dohog, kattog, lármáz, szikrázik,

Ezer szívárványszinbe játszik.
Borzalmas zaj, üvöltés, nyivás,
Száz meg száz állat lárma hangja,
Szorúl a kör, kevés a nyílás.
Egyszerre azt is száz rohanja!
Üvölt a vad vak ösztönében,
Vágtat remegve, merre láthat.
Egy úton, összeférve szépen:
Nyúl, farkas, róka, tigris, dämvad.

Fúlasztó füstfelleg lebeg,
Égő pokol a reneteg!
Irtóztató robajjal dől le
Egy-egy kiégett tölgy a földre.
Eget nyaldosó oszlopok
Tűz teste sustorog, lobog
S leszáll a lángoló világra
A borzalmak nagy éjszakája.

Az örült lélek háborog:
„Tüzet az égből nem lopok,
Magam szállok veled csatára,
Fenkérkedő tüzek királya!
Suhogjatok, subogjatok
Ti roppant tüzes szárnyasok!
Repüljétek fel, fel az égig,
Seperjétek kacagva végig!
Hol van ragyogó képed, Isten?
Hol van szemed, hogy rám tekintsen?
Hah! megvakulva és kiégve
Zuhansz az örök semmiségbe!
A véges emberész teremtett
Istent, ördögöt, égi rendet!
Nekem kevés vagy — megtagadlak!
Élj bolondoknak és magadnak!
Suhogjatok, víjjogjatok
Lángban fogamzott szárnyasok!”

És berohan már félig égve
A reneteg láng-tengerébe.
S kit örült lelke álma szült:
A tüzsellemmel egyesült.

Oláh Gábor.

Nagy Imre élete és munkássága.

(Vége.)

Olykor-olykor, mintha a Csokonai vídám
szelleme is villanna fel soraikban. Például az
„Utazó diák” ismert szakaszában:

Indúl nagy útára az árva diák,
Feszítik agyát karakán ideák,
Jó bor: mibe gondja temetve leend,
Szép lány; kit amúgy magyarul ölelend.

Aztán sóhajtás a „szünidőhöz” című versében,
melynek formájában szonetteket szoktak
írni, milyen mélységes humor szólal meg:

Pénzemnek holdja elfogyatkozott
Egy árva fillér sincsen birtokomban,
Szurkolni kell az orditoriumban,
Isten megvert, sorsom megátkozott.

Ne keressünk e versekben erőszakosan olyan
dolgokat, melyek talán szárazak, selejtések. Ne
tápláljunk nagyobb igényeket velük szemben,
mint amennyire jogosítanak s ne magasabb szem-
pontokból bíráljuk meg őket. Ha közelebb férkő-
zünk hozzájuk, ha beleéljük magunkat a körül-
ményekbe, melyek között létrejöttek, akkor ta-
láljuk meg a helyes utat az igazságos kritikához.

Nagy Imre életpályája nem volt egész, az a
nehány esztendő, melyekre kiterjed, csak a kez-
detnek kezdete, költészetét sem úgy kell meg-
ítélnünk, mint egészet, de mint töredékes darab-
jait egy reményekkel biztató tehetség munkássá-
gának. Nem ölel fel e munkásság tágas vidéke-
ket, kis világban mozog, melynek látóhatárát az
élet, a tapasztalás még nem bővítette ki. A haza-
szeretet, a barátság, a szerelem, mind megszólal

ugyan a lantján, de egyik körében sem jutott a fejlődés kezdetén túl. Munkásságának általános jellemvonása a kiforratlanság. De jeleket találunk nála nem egyszer, melyek arra engednek következtetni, hogy meg volt nála az alap a továbbfejlődésre. A kiforratlanság, a kezdet nehézségeivel való küzdés nyomai ötlenek szemeink elé, ha verseit olvassuk. Tehetsége még nem erősödött meg annyira, hogy egyéni színekben tudna jelentkezni.

Nyelvezete nagyrészt és általánosságban a régi iskolák nyelve. A magyar költői *stílnék* azt az erejét, változatosságát, kifejezésekben, árnyalatokban való gazdagságát, mely Vörösmartynál oly csodálatos pompában bontakoztak ki, csak itt-ott találhatjuk meg nála. Egész lapokat lehetne teleírni a dagályos kifejezésekkel, minők: korány, rény, visszlát, szívüdv zengemény, bájalak, kéjnyh stb. stb., melyek sokszor szinte mosolygásra készítetnek, amellet, hogy úgyszólván élvezhetetlenek. Egészben a régi formákban dolgozik, nem tud még szabadulni tőlük. A madrigál, a rondeau, a triolett gyakori versei között, onornasticon például van vagy három. A magyaros verselést nem igen használja, egy-két verse képez kivételt e tekintetben (Intés, Iskolai közvizsgálat után, Körösnél). Nem csak hogy a iambus, trochaeus, dactylus kedvenc versalakjai, de a mi leginkább meglepheti a figyelmes olvasót, hogy a népies műköltészettel úgyszólván meg sem próbálkozott. Mintha még nem érezte volna, hogy ezé az irányé a jövő, ez az irány az igazi, nem a classikusoké, sem a német, vagy francia példák után indulóké. Meglehet, hogy forrongásban levő ízlése, nem tudott még felülemelkedni a népies, magyaros formák iránt való előítéleten. Nem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy mindennek oka az iskola volt, melynek falai között a népiesen nemzeti irány úgyszólván megfulladt a classicus példák örökös emlegetése, olvastatása folytán. Bizonyos, hogy odahagyva az iskolát, költészete mihamar új irányt váltott volna, sajnos, hogy ebben megakadályozta a halál.

1839-ben tanulmányai végeztével a költészeti osztály tanítójául választották ugyancsak a debreceni kollegiumban, de még ez év november 20-án lemondani volt kénytelen állásáról. Tüdőbaja, mely már régibb keletű volt, erősebben lépett fel. Erre az időre esik életének és költői munkásságának kimagaslóbb mozzanata. „Árpád“

című balladájával 1840. február 6-án megnyeri a Kisfaludy-Társaság *pályadíját*. Diadalának hírért már nem élte meg, mert január 31-én kiszenvedett. Balladája „valamennyit meghaladó tartalmasságánál fogva“ ítéltetett a pályadíjra érdemesnek. Meglehet, hogy e költeménye forduló pontot képezett volna költészetében. Nem balladás rövidséggel ugyan, de csengő verssorokban itt-ott szónokias hangon írva, nem marad az akkori időkből származó ilyenmű kiválóbb költemények megett. Utolsó verse különben hattyúdala volt, tele melegséggel, az ifjú élet száz szép reményéről lemondó szív rezignációjával. 1840. március 1-én adta át Pécely József az oratoriumban nagy és fényes gyülekezet előtt, az elhunyt költő bátyjának Jánosnak a Kisfaludy-Társaság jutalmát az ezüst serleget. — Az ő szavait idézve: „Ő dísz fogott lenni költészetünknek s ez kettőzi a szomorú érzést, melylyel őt közülünk kiragadva tudjuk.“ Sírja felé később közadakozásból emléket állított Debrecen város és az ifjúság kegyelete, mely 1864. június hó 11-én lepleztetett le.

Milotay István.

Margaréták.

— M. M.-nak —

I.

*Egy pillantás csak; megvillant szemünk,
Fellángoló sugári összeértek;
S azóta szellő, kis madár, falomb
Csodás világról édesen regélnek . . .
Egy pillantás csak . . .*

*Egy pillantás csak; láttam lelkedet:
Még benne szüzi hajnal ragyogása
És elfogott, mint sas a kis madárt
Mondhatlan érzés édes borzadása . . .
Egy pillantás csak . . .*

*Egy pillantás csak; láttam arcodat:
Keleti tájnak büve, bája rajta
S a gyermekkor, ifjúság álmai
Lelkembe szálltak hivatlan, hivatva.
Egy pillantás csak . . .*

*Egy pillantás csak; rabbá lett szívem;
Oldhatlan láncsal hozzádkötve tartod
E rabság óh, boldogság less-e rám,
Vagy kínozó poklok ölébe hajtott
Egy pillantás csak?!*

15 b*

II.

*Hányszor elmondtam sóhajtozva
Hogy szép vagy, mint a rózsaszál
S hogy útamon bármerre járok
Tündérrarcod előttem áll.*

*Te sohsem hitted ; mosolyogva
Nevetve szóltál : „Nem lehet !
Maga hamis, csak csalni tudja
A szegény női szíveket !“*

*Nevettem én is ; aztán mentem,
Keresni a kihalt magányt,
És telesírni bánatommal
Ligelet, erdőt egyaránt . . .*

*Ajakam más szót ki sem ejtett,
Mint a te drága nevedet . . .
— Látod édes, így csalom én meg
A te szegény kis szívedet !*

III.

*Olyan szomorú lett
A táj, olyan árva :
Elment messze-földre
Legszebb virágszála.*

*Szomorú az utca
Szomorú a ház is,
Elhallgat az erdőn
A dalos madár is.*

*Csak egy vadgalamb búg
Bánatosan, sírva
Szerelmes párját
Vissza-vissza hívja !*

Gulyás József.

Nyárfalevelek.

Szedegette: **Kató József.**

I.

Lencsés Nagy Gábornak cívis volt a nagyapja is, ő is az volt. Nagy Gáboron ugyanis csiszolni akartak a túri iskolában, de hiába való volt minden fáradozás. Kölyök diák korában hadi lábon állott a syntaxissal, a helyett szívesen komázott a béresekkal, a kis csikót kenyérbéllel jól tudta etetni; egyedül a borjú iránt viseltetett ellenszenvvel azért, mert mikor tojást akart a szájába adni, hát szegény oktalan állat nem tudta mire vélni a dolgot és ifj. Nagy Gábort alaposan hasbarugta. Ennyit az életrajzi adatokból. A

tulajdonképeni história ember korában esett meg véle. Ugyanis az alispán látogatást tett a faluban, a tiszteletére pedig az a bolond jegyző valami vacsorát rendezett a fogadóban.

Ide pedig hivatalos volt Lencsés Nagy Gábor is, mivelhogy ez a nagy tisztesség érte, hát el is ment a fekete ünneplő ruhában, ott ült az asztal végén és bámúlt a füstös levegőbe, mert a fogadónak nem vala annyi személyzete, hogy valamennyi vendégét nyomban kielégítse. Így eshetett meg, hogy mikor az alispán elsétált az asztal mellett, Lencsés Nagy Gábor megrántotta a frakkját:

— Hé kellner! Egy liter bort hozzék ide!

— Azonnal szólt az alispán és pár perc múlva az alispán sajátkezűleg tette az üveget Lencsés Nagy Gábor elébe, egyszersmint a kezét is odanyújtotta:

— Jancsovits alispán vagyok.

— Csak nem ette meg a fene?

II.

Az ispánnak sohse tudott olyan torró fekete kávéét főzni a szakácsné, hogy az ispán úr azt ne mondta volna rá:

— Ez a kávé hideg. Százszor megmondtam már magának, hogy én a forró fekete kávéet szeretem. Ha még egyszer így hozza be, én nem fogok imádkozni magának, hanem szedheti fel a sátorfáját!

És föl is szedte a szakácsné, mert hiába tette azt a feketét poharastól a parázsra, csak nem volt az olyan forró, mint a milyennek óhajtott a ispán. Elment az egyik szakácsné, jött helyébe másik, hamadik, és e sűrű változás egyedüli oka a forró fekete volt.

Hanem az ispán úr eszén túl járt a negyedik.

— Ez a kávé hideg. Úgy főzze a kávé, hogy az forró legyen.

— Igenis kérem aláson...

— Mert ha nekem hidegen találja behozni, akkor szedheti a sátorfáját

Igenis kérem aláson...

És másnap volt is forró fekete. Olyan forró, hogy az ispán úr szájaszéléről meg a nyelvéről lement a bőr tisztára.

És ennek a negyediknek is el kellett menni, mert azért volt olyan forró a fekete kávéja, hogy a kanalat megtüzesítette.

III.

Módos ember volt Csekő Pál, ismerte, szerette mindenki Ózed táján. De tán nem is a vagyonában, mint inkább abban a három szép legényfiában volt az öröme, akik után vágyódott minden ózedi kis lány.

Hanem egyszer nagy baja lett az öreg Csekő Pálnak, jókedvének szárnyát szegte egy hír, hogy verbuválnak és viszik a legények elejét Talljánországba. Na ez már sehogyse tetszett, nem is tudott volna tán megválni a fiaitól. Pedig Ózedre csakugyan eljöttek a toborzók Szólt a muzsika a korcsmában, szépen, nagyon szépen, kihallott a sarkantyú pengése, az ajtó előtt kívül szemeiket törülgették a lányok.

Hanem hogy a Csekő Pál fiaira sor kerüljön, abból semmi sem lesz, legalább így gondolta azt Csekő Pál uram. El is küldte még aznap hajnalban mind a három fiát Ványára, hadd legyenek ott, míg elmennek ezek a labancok Ózedről.

A három fiú a helyett, hogy Ványán meghúzza volna magát, mulatott, ivott, mint a kefekötő. A legkisebbik, a legtüzesebb megszólalt úgy éjfél tájban:

— Gyerünk haza!

Elfogadták az indítványt és mentek. Még mikor haza értek, a korcsmából hangzott a dárídó zsvivaja.

A legkisebb fiú kötekedett:

— Menjünk be.

De már erre nem állott rá a két idősebb. Hanem, hiába volt minden ellenvetés, erőszak, bement a fiatal, a legtüzesebb fiú.

És fejébe nyomták a huszárcsákót, fölcsapott katonának.

Nosza volt otthon sírás. Az édes anyja azt mondta, hogy ő nem éli túl, ha azt a gyereket elviszik, ő okvetlenül meghal. Különbön olyan jó asszony volt szegény, hogy akármelyik fiúnak esett baja a három közül, ő azt sohse akarta túl élni, ő akkor már okvetlenül megakart halni.

Csekő Pál uram is vakarta a fejét, mert hát ezen már segíteni kellett. Bement a vármegyére a fia után.

— Az én fiamat, Csekő Antit nem viszik ám Talljánországba, azt megmutatom.

— Drága mulatság lesz az Csekő Pál uram — szólt a strázsamester.

— Mit kóstál a kiváltása?

— Hatszáz pengő forintot.

És Csekő Pál azt is kifizette, csakhogy Anti szabadúljon, a legkisebb, a legkedvesebb fiú.

Hanem erre már áldomást kellett inni.

Ittak is.

Egyszer csak hült helyét lelték Csekő Antinak. A bolondos fiú megint bevetődött a katonákhoz, kivette valamelyik strázsamester kezéből az itcét, a fejébe nyomták megint a csákót, katona lett megint.

Hanem Csekő Pál uram is nagyot ütött öklével az asztalra, de — nem váltotta meg a fiát másodszer.

El is vitték Csekő Antit Talljánországból és 12 év múlva került csak haza.

IV.

A halálmadár, alias halottkém, rendszeren csizmadiamester, ami magában véve is annyit jelent, hogy nadrágos ember és tudományosabb, mint bármely halandó. Mikor a hosszú vándorlásból hazaérkezik, azon kezdi, hogy kiakasztja a firmát, tanyázni hozzá járnak az öregek, ő a közvélemény irányítója, aminek a híre eljut még a vármegyére is. Aztán lejön a főorvos is és a halottkémelés tudományában kioktatja, mivelhogy ő a falu esze. Pedig akkor is ott van arcán a csizmadia zománc, hiába kaptafázta ki a megyei doktor. Mert megesik, teszem azt, hogy 70 esztendősen öreg asszonynál a halál okául beírja, hogy: „veleszületett gyengeség“, vagy itt van egy másik. Két hónapos kis leány halálának okául azt mondja: „születésekor földnek indulás.“ Nohát ezen törheti a fejét a nemes vármegye, hogy mit is akar az jelenteni. Hogy egyik szavam a másikba ne öltsem, hát úgy mondom, ahogy volt Szegény megboldogult Áfra Lajos is ilyen halottkém vala. Rengeteget olvasott össze világeletemben, különösen az orvosi tudomány ágaiban képezte magát. dukált is neki, mert a neve alatt ott volt az a borzasztó cím: képesített halottkém. De hát régen megmondta azt már valaki, hogy nem parasztnak való a csokoládé. És nagy olvasottságával ezt bizonyította megboldogult Áfra Lajos is. Mert egy alkalommal nagyon a nyakára hágott a tudománynak. Ugyanis a megyei orvos lejött a faluba, hogy a kis pólyás gyerekeket beoltsa. A község háza termében folyt a műtét, ahol mint assistens Áfra Lajos, a képesített halottkém szerepelt. Tágra nyitott szemekkel nézte az orvos dolgait,

mint a kit a pólyás gyerekek sorsa legjobban érdekel. Hogy megmutassa annak a megyei doktornak, hogy mennyit olvasott és hogy tulajdonképpen ő se számár. a következő ajánlatot tette: Ugyan doktor úr, az infektóziós sorsbúl kifolyólag nem volna-e jó karbunkkal bedeficiálni ezeket a csecsemőket?

Anyámhoz.

*Ne sírj, ne síri édes anyám,
Hogy ennyi bú, baj szakadt rám!
Hogy nyugalمام sehhol nincsen...
Majd megsegít a jó Isten.*

*Ebbe a nagy éjszakába
Lesz még csillag ragyogása,
Könyvem árja is felszárad,
Ha reményem napja támad.*

*Visszatér még régi kedvem,
Hiszek ismét — emberekben,
Ami történt elfelejtem,
S tiszta lesz az ég felettem.*

*Önérzetem, büszkeségem
Tündököl majd régi fényben.
Elkerülnöm nem kell senkit,
Vigan köszöntök mindenkit.*

*S boldogságom teljessége
Akkor lesz csak betetézve:
Ha — kik bűt okoztak nekem
Szeretettel ölelhetem.*

*Csak téged ne érjen bánat,
Téged, édes, jó anyámat!
Elhordom én a bánatot...
De tiedtől leroskadok.*

Baja Mihály.

Temetőben.

Tüzesen süt le a nap az alföldi rónaság szívére.

Kint a határban minden fordulónál pihenőt tart a szántó-vető, hogy megtörölje verejtékes homlokát patyolat ingé újjával.

Belül, a város utcái üresek, — mindenki menekül az arcbarító melegség elől a „Nagy-erdőre“, — ott nem éget a nyár heve, mert a sűrű lombzat nem ereszti át a tolakodó napfényt.

De az én utam nem az erdőbe vezet!

Az emberek világa ott is csak festett. A kacaj tettetett, a szemsugár hamis, a szó álnok. Csak a lombsuttogás az igazi, csak a madáracsicsérgés fakad szívből — de ezt feltalálhatom máshol is.

Az én utam oda vezet, a hol öregségtől meg-görbedt akác-fák lombja beszélget a szomorúfű-fával.

Az én utam oda vezet, hol sok-sok név van felróva egy-egy faoszlopra, vagy fehér márvány-táblára: az én útam a temetőbe vezet ki.

Olyan szép ez a temető!

Kisebb és nagyobb halmok emelkednek ki a földből, a mely halmok alatt egy-egy összetört szív olvad össze a néma föld porával.

A levegőt fürtös fehér akácvirág illata tölti be — hisz éppen akácvirágzás ideje van!

Itt-ott láthatni kék liliomot és ennek fehér-ruhás testvérjét. Ez a virág az én kedves növényem.

Azon a siron, a melyre most rádőltem, azon is szomorúan, egymagában nyilik ily kedves virág.

Búsan hajtja le szirmát, kelyhén átlátszó tiszta harmat ragyog. Lehet, hogy nem az ég harmatja.

Talán egy szempáré: kedvest sirató szempáré!

Nézem a fekete fejfát... nézem a liliomot és úgy érzem, hogy nekem is van egy halottam.

Nem jelzi azt fejfa — se sirkő.

Nem nyilik felette fehér liliom, mert ez a halott a szivemben fekszik nehéz súlyával.

A neve: „boldogság“!

Itt a virágos temetőbe elsiratom ezt az én halottamat, megkönyezem szerelmem elhervadását.

— — — —
— — — —

Lelkemet elringató édes álmokra, tettere buzdító szép reményekre, édes vágyakra gondolok vissza.

Hogy örültem akkor még az életnek, mikor ezek borultak a lelkemre!...

Mert álmodtam egy szép világról, amelynek minden örömvirágát „Te“ meg én szakgatjuk le.

Reméltem egy szebb világot, a melyben majd a Te szemed ragyogása hinti be a lelkemet tiszta fénynyel, boldogság fényével.

És vágyódtam azután az idő után, a mikor majd naplementekor a Te öledbe hajtom le feje-met s a Te hófehér kis kezed törli le homlokomról a szenvedés verejtékét!

Szerettelek szívemnek erős szerelmével. Lelkemnek imádságos szent áhitatával!

Olyan voltál előttem, mint Isten a hívó előtt.
Te benned volt az életem!

Csillagos éjszakákon, álmatlan éjszakákon a te nevedet szövögettem imádságomba.

A nagy világ csak bántott — te meg csak szeretted.

A mi sebet az álnokság ütött szívemen, azt te gyógyítottad be vigasztalásodnak gyógyítgató erejével.

A mi könnycseppet a szerencsétlenség csalt ki szempillámra, azokat te szárítottad fel sugárzó szemednek áldó melegével!

És a te nagy szerelmed volt az, mely megtartott az egyenes úton.

Tövises volt az életutam, de azért haladtam.

Vágyva, sóvárogva mentem előre, mert szemem a pálya végén téged látott, a mint hófehér ruhában, rózsás arccal, mosolygó szemmel állsz ott s kitárod lilium két karodat, hogy odaérvén fölemelj abba a szép hazába, melynek itt a földön csak azok lehetnek részesei, kik igazán szeretni tudnak.

De a világosságot sötétség váltotta fel, örök sötétség.

Elhagytál! Kivetted szerelmemet a szívedből!

Mint mikor a rónaságnak ragyogó délibábját zúgó vihar tördeli össze, úgy zuzta széjjel szívemnek nyugalmit a te szemed elfordulása, a te szívednek tőlem való elhidegülése.

Mint a hogy a hervasztó őszi szél leszaggatja a falevelet és virágok temetőkertjévé változtatja a rétet, úgy hullott le lelkemnek minden örömvirága

Elszáradt boldogságom rózsafája, hisz elfordult tőle éltető napja — a két szemedből kisugárzó meleg szerelem.

Olyanná lettem, mint a sötétben tévelygő vándor.

Céltalanul bolyongok — tuskétól tépdese, vihartól verdesve

Szememből úgy hulldogáll a fájdalmas könyű, mint a fák sárguló leveléről, az őszi hideg esőnek harmatozása...

Lelkem meg szüntelenül csak téged sír vissza.

Sóhajtásom is felzogok az égre, — a te szép nevedet hangoztatva.

Agyamban sötét gondolatok kergetik egymást

Most is rád gondoltam, most is csak sírok, zokogok.

A fehér lilium lassan, csendesen felém hajlik Mintha megszólalna, mintha ezt mondaná: „Felejtse el, tépd ki szívedből az emlékezetét!”

Felejtsem el? Felejténém, de nem tudom.

Hiszen ha oly messze vándorolnék is el, a hol csak az eltévedt madár jár, akkor is csak az „Ő” szemét látnám az égen ragyogó csillagban.

Bárhova futnék az emléke elől; a suttogó szellő róla mesélne. A madár nótája ő rá emlékeztetne.

Nem tudom elfelejteni, csak szeretni, csak imádni még az emlékét is.

De a meghalt boldogságot azt eltemetem

Eltemetem a szívem mélyére, elsíratom lelkemnek szomorú nótájával... betakargatom bánatfátyolával... megkoszorújom elhervadt reményvirág fonyadt koszorújával.

A nap nem égeti már az alföldi rónaságot — a nap már alkonyuló félben van.

Búcsúsúgára halvány arcomra vetődik... az alkonyi szellő szánakozva simogatja meg redős homlokomat s fülembe hajtja az öreg „Rákóczi”-nak szomorú, bánatos kongását.

Az akácfák fehér virága nesztelenül, hull a földre, lábam elé. Csend van, némaság!

Ebben a csendben, ebben a nagy némaságban az a szomorú sóhajtás hagyja el lelkemet: „Menyivel jobb sorsa van annak a szívnek, a mely már élettelen por, a mely már halott, mint annak a szívnek, a mely él, de halottat hordoz magában!”

A nap nyugvóra tért s míg a köd mind lejjebb és lejjebb ereszkedik a föld felé, — az égen annál több mosolygó szemü ragyogó csillag jelenik meg!

Susog a szellő, altatgatja a síri virágokat — én meg: mint egy sötét árnyék fölkelek a sírdombról s eltávozásom előtt megkönyezem, elsíratom életemet!

Hervadó bús életemet!

Peti Sándor.

Pistuka baba.

Mosolygása, beszéde: pajkos
 Ennivaló édes baba.
 Hóarcára rózsákat hintett
 Tizenötödik tavasza.
 Sötétben tündöklő szemében
 Ábrándos holdog gyermekálom.
 Ha sír: százszorszebb! Könye ragyog,
 Mint harmatgyöngy a vadvirágon.

Újjongott, tapsolt, ha hadnagya
 Ibolyát, rózsát vitt neki
 S ha megvallotta, hogy imádja:
 Sehogysem tudta érteni.
 Nem dobogott ártatlan szíve
 A szerelemtől hangosabban,
 Mindig csak gyermek boldogsága
 Kacagott ajkán öntudatlan.

Ám a fakadó rózsabimbó
 Örökre bimbó nem marad.
 Gyermek szívben is ott teremhet
 A szerelem egy perc alatt.
 Két ragyogó szem égő lángja
 A szív nyugalalmát megzavarja:
 Rabbá teszi a szabad lepkét
 A szerelem zsarnok hatalma.

Csinos szőke diákgyereknek
 Kéken ragyogó két szeme
 Pistukának sziklavár-szívét
 Észrevétlenül vette be.
 Ismeretlenül üdvözölték
 Egymást beszédes víg mosolyba,
 Mintha az Isten tudná mily rég
 Jó ismerősök lettek volna.

Mosolygós nyárnak délutánján
 Diákját várta Pistike.
 Jött is. Csinos kis napraforgót
 Tűzött dobogó keblire.
 A kis baba, hogy rápillantott:
 „Mit is jelent a napraforgó?”
 A diák szólt remegve, halkán:
 „Te vagy a nap, én meg a bolygó.”

És kis Pistukánk megértette . . .
 „Én is szeretem ám magát!
 Olyan furcsán dobog a szívem
 Ha mikor látom ám magát!
 De ugy-e édes ez jelenti
 Az én őszinte nagy szerelmem?
 A tizennégyet betöltöttem,
 Ugye, hogy már szabad szeretnem?”

Halljam csak! Lám a maga szíve
 Ép oly nagy hangosan dobog!
 Laci édes, ugye hogy értem?
 Ugye, hogy én boldog vagyok?
 Ugye, hogy elvesz maga engem?
 Ha majd a felesége lések:
 Kis házunknál a nagy világon
 Nem lesz boldogabb gerlefeleszek!”

Csinos, szőke diákleányunk
 Szemében fájo köny ragyog:
 „Szép Pistukám nem vár maga rám,
 Hiszen még csak diák vagyok.
 A mikorra valami lennék,
 Százszor is elfelejthet engem . . .
 Ha másé lesz is, arra kérem,
 Hogy ne felejtse, ne felejtse!”

„Laci édes, ne legyen ily rossz
 Ha így beszél sírni fogok.
 Az én szívem úgy érzi, hogy mi
 Csak együtt leszünk boldogok.
 Ismerek egy parasztleányt is
 Kedvese elment katonának . . .
 Milyen nagy boldogok ám ők most
 Pedig három évig is vártak!

Várok én is, édes, magára.
 Ugye gondolni fog reám!
 Anyám azt mondta úgyis, hogy még
 Sokára leszek nagy leány.
 Ha megnővök eljön majd értem?
 Tudom ügyvéd lesz akkorára!
 Szeretni fogja majd meglássa
 Még akkor is kis Pistukája.”

Lám a fakadó rózsabimbó
 Örökre bimbó nem maradt.
 Pistukának szívében termett
 A szerelem egy perc alatt.
 Két ragyogó szem égő lángja
 Szíve nyugalalmát megzavarta.
 Rabbá tette a szabad lepkét
 A szerelem zsarnok hatalma.

Azóta együtt szövögetik
 A remény rózsafonalát.
 Szívüket az igaz boldogság
 Csábos varázsszal fonja át.
 Irogatnak a boldogságról,
 Emlegetik az édes múltat.
 A kis Pistuka vár boldogan,
 A nagy diák meg csak tanulgat.

Gyökössy Endre.

Históriák az iklódi Nagy István bíróságából.

— Adjon Isten jó napot, nagy jó uram, Kászony Gergely uram!

— Fogadj Isten, Villás Gáspár uram! Áldást békességet, meg egy templomot -- a kálvinistáknak.

— Nagyon köszönöm az irántunk való jószívűségét, Kászony Gergely uram; tudom, hogy tiszta szívéből kívánja, talán azért is hallgatta meg az ég

— Ejnye, enné meg a német a száraz pozdorja velön hízott török-tyúk árnyékát hogy elbizza magát Villás Gáspár uram, mintha épen maguknak ítélte volna a felséges császár azt a templomot?

Ítélje, akinek akarja, a méltóságos grófné nekünk adta s azzal punktum. Nem változtat azon már a szentséges római pápa sem.

— Nagygyon jó! (két gy-vel, mert ez a dolog nagyon tetszett Kászony Gergely uramnak) Hogy a Lizenszky grófné... a mi pátrónánk... a kít a Lizenszky Tibor gróf úr a zárdából vett el?... Hahaha... Nagyon jó! Igazán nagyon jó!

És ekkor hasának kerekded gömbölyűségét átölelve (ha ugyan átérte), oly jóízűen nevetett, hogy a nevetés az ott ácsorgó falusiakra is átragadt s azok is oly jóízűen nevettek, hogy majd megpukkadtak bele, lett légyen bár, hogy semmit sem értettek mindeme nyájas szólásformákból, a melyek pedig a legnyájasabb taglejtések s a legmosolygóbb arcfintorítások között mondtak el.

Hát kigyelmetek értik? — tisztelt tudatlan olvasók. Ugy-e bizony nem? Vagy hogy is érthetnék? Na még csak a! Ne is mondják, hogy értik, mivelhogy én úgy sem hiszem el. Én pedig pro primo: ha elhinném, megfosztanám magam attól a justól, hogy ezt a dolgot illő ékességgel és tisztességtudással elmagyarázzam, (mert hogy a melyek tudva vannak, azokat nem kell magyarázni); és pro secundo, — ami ennél is rosszabb — valamelyik heves olvasó sértésnek tekintené a tudatlan titulust s nagy haragjában hamarosan felspékelne.

Mert hát olyan érthetetlen, nevetni való historia is az, hogy az a szeszélyes szent asszony, a kít a megboldogult Lizenszky Tibor gróf a zárdából vett el, milyen fordulást csinált az Urnak 1681-ik esztendejében.

Vagyis, hogy tulajdonképen nem is ő volt az oka annak a galibának, hanem az ország egyik ura, Leopold császár. (Hát volt több is? A bizony! Az osztrák császár, a török szultán, meg Thököly Imre úr.) Mivelhogy ha ő ki nem adja a határozatot a tekintetes rendeknek, miszerint „a hol különböző valláson vannak, a templom azon félé marad, mely annak most birtokában van,“ — talán eszébe sem jutott volna nemes Gelénes község érdemes tanácsának, hogy eldöntse végre, melyik felekezeté is az az öreg templom ott a tombtetőn?

Úgy volt az, hogy a katolikus Lizenszky Tibor gróf úr, a mint egy reggel ott sétált a parkban, megszólítja az utcán menő Deme Pétert, ki is épen kegyetlenül rágta megfordított pipaszárát

— Hogy áll a világ sorja? Deme Péter.

— Hát csak áll, a hogy áll, meg mi is állunk még, a hogy állunk, — méltóságos uram.

— Haltok e nagyon?

— A hogy csak lehet. Különösen a méltóságod felekezete iránt viseltetik nagy jó indulattal a mirigy halál

— Na?

— Igen, most a katolikus részt teljes erővel pusztítja. Mi közülünk még csak három halt meg. Azok közül is egyet a labancok húztak karóba, a másikat meg statárialison (értsd: statárialis) végezték ki, a harmadik meg aligha nem tévedésből halt meg.

— Már hogy beszélhetsz ilyen tudatlanságot! — Péter fiam.

— Hát csak azt akarom kihozni, hogy még vagy négy öt napig eltart bennük, aztán úgy se lesz, ki járjon templomba, páter Censorius is meghalt reggel, hát átengedhetné a méltóságos úr azt a templomot nekünk.

Át is engedte nagyon jó szívvel. (Tudni kell ugyanis, hogy ő előbb kálvinista volt, csak a grófné kedvéért lett pápista s így gyakran felütötte magát a kálvinista vér benne.) Nem is lett volna belőle semmiféle szóváltás, ha a gróf azt a bolondot nem csinálja, hogy a méltóságos cím mellé felveszi a megboldogultat is. Mert hogy a császár kiadta azt a rendeletet, az még nem lett volna nagy baj, de hogy a gróf is meghalt, írást sem adott az adományozásról, a dolgok ily circumstanciájában nem volt semmi, a mi világot vetett volna a dologra

Hát a tanúk? Azok csak bizonyosságot tudnak tenni, hogy kinek van igaza? Igen ám, de már az egyikbe akkor is benne volt a nyavalya, az meg se várta a másnapot, még akkor nap be leharapott a fübe. A másik meg elment a bűjdosókkal, annak ugyan befújta a hó a nyomat örökre.

És a grófné? Nem, őt nem abba a fába ringatták, hogy valamit átengedjen a kálvinistáknak. Hozzá még kedves férje ura latifundiumának díszét, azt az öreg templomot engedjék át, a hol ő vigasztalásért szokott imádkozni, hogy az eretnekek megszenteltségtelenítsék? Nem elég, hogy mostanig használták a férje jó szíve miatt, hanem még örökre kellene nekik? Nem biz ő, — ha mindig zárva áll is! Vagy talán a szomszéd városba menjen, ha a megboldogult emlékének egy-egy misével akar áldozni? Az volna még csak a — na! A magáét adatni másnak, csak hogy neki ne legyen. Felmegy ő inkább a császárhoz is, majd megmondja az, mi az igazság.

Hanem a kálvinistákat sem azért hívták úgy, hogy engedtek volna. Nem nekik adta-e a megboldogult gróf azt a helyet? Meg ha nem adta volna is, hát nem megígérte az a papkapitány, Józsa István, hogy elfoglalja nekik azt a helyet? (El ám, ha azt a bolondot nem teszi, hogy elpártol a kurucoktól, a miért Tályán lefejezték.) Különösen az öreg bírót bántotta az a méltatlanság.

— Mit! hogy még az a grófné perelné el! Na hiszen előbb lesz a mi tiszteletes urunkból római pápa. Majd megmutatom én merre kell az igazságot keresni, ha az életembe kerül is. (Itt a bíróné asszony elkezdett sírni.) Hogy még sírsz aranyos galambom, drága szőlőfürtöm? Van is miért! Ha a grófné tudja az utat Bécsig, majd csak rátalálok én is arra a Bécsre. Hogy messze van? Dehogyan van! Hát nem azt mondta a tiszteletes úr a múltkor is: ha hogy korrog a franciák gyomra, éhesek Bécsre. Már pedig, ha a gyomor-korrogás is ide hallik, nem lehet az messze. (Hallott, hallott, csak hogy a francia ágyúk gyomra korrogott.) Vagy hogy be sem bocsátanak. A nem lehet. Mert akármilyen nagy úr is a felséges császár (rárakott volna most minden címet, csak hogy a templomot nekik ítélje), még sem lehet nagyobb, mint Thököly Imre, a kit a szultán is királynak tett meg, valaminthogy nem is öltözködik úgy. (A két sarkantyúja fölér tíz bugyogó-

val és frakkal) Már pedig az is megbecsült engem. Olyan parolát adott ott a beszercei táborba, hogy más komisz ember megfeküdt volna. No, de csak jussak el abba a császár városba, majd elmondom én, a mi a szívemen fekszik.

Mondjam e, hogy elmentek? ... el bizony. Hanem a grófné hamarabb elindult, meg jobban is tudta az utat azokhoz az excellenciás országtartó nagy urakhoz. Aztán meg úgy pergett a nyelve, mint a rokka. Kellet-e egyéb? A kurucnak kuruc volt az igazsága Bécsben is (Másutt is az lenne, ha olyan szép asszony venné fel a harcot) Mire nemes Gelénes község érdemes tanácsa Bécsbe ért, már akkor el volt intézve minden. Épen akkor ütötte rá a császár a pecsétet a grófné instantiájára; kihallott a csattanás is. (Az alvégesi Suba Ferencné ugyan váltig azt állította, hogy a bizony csók csattanás volt.) A császár olyan igazságosnak találta a grófné kívánságát, hogy meg sem hallgatta a gelénesi deputációt. (Mégis csak nagyobb úr hát, mint Tököly Imre.)

Úgy ment vissza az érdemes deputáció, a hogy eljött; nem okosodtak meg a bécsi úttól. Hanem hogy mégsem egészen úgy. Mert a mint jöttek hazafelé valami lóp mellett, a nádasból egy golyó úgy megcsiklandozta az iklódi Nagy István öreg bíró uram oldalát, hogy a bizony! majd az életébe került a bécsi út. Szerencsére semmi nagyobb baj nem esett, mert a kulacs csattja elvette a golyó erejét s így — miután az ijjedelemre húztak egyet a kulacsból, — hozzá láthattak, hogy értelmét vegyék a golyó eredetjének.

A mint kutatják — kajtatják a nádaszt, azt mondja egyszer az öreg bíró a nádas belsejébe mutatva:

— Én amoda világot látok, ott kell lenni valaminek.

— Rossz tűz az — bíró uram, de hát azért megnézhetjük — mondá Sütő Ferencz.

És meg is nézték. Egy tisztáson vén cigány pipákolt kurta szárú pipájából, míg egy még nálánál is vénebb banya a kondérban valami lötyedéket kavargatott kotyfoltt. A mint a cigány meglátta az érkezőket, valami eszközt igyekezett maga alá tolni. Az elülmenő öreg bíró haragosan förmedt rájuk:

— Hát ti mit csináltok itt, akasztófára valók?!

A szót a vén cigány vette fel.

— Én kérem, valami jóféle paszulylevélre tettem szert, azt pipákolom, asszony anyám meg a vacsora dolgába járna.

— Már hogy hazudbatsz olyat, hogy paszulylevelet szívsz, hisz a legjobb muskotály szaga van a dohányodnak ... Úgy-e loptad bitang?...

— Nem biz én, instálom, hanem, hogy itt termett a nádasba; valami madár hullathatta el a magvát.

— Hát magad alá mit dugdostál, a mikor ide jöttünk?

— Áj, hagyja el, kezit csókolom, még beszélni sem szeretek róla. Míg oda jártunk, valami bibasz járt itt, oszt itt hagyott egy görbenyelű vasas fát. Oszt hogy még nézni se szeretek rá, azt dugtam magam alá, hogy ne is lássam

— Én meg látni akarom! — és megmozdította a bírói pálcát.

— Adom ténsúr! adom, már hogyste adnám, csak tessék magát türtöztetni! — és sok forgolás után elővett maga alól egy fustélyt.

A bíró kezébe vette.

— Hiszen ez fustély!

— Fustély?!... Vakuljak meg, ha tudtam, hogy úgy hívják.

— Hát aztán, úgy-e ezzel löttél rám?

— Már hogy én löttem a tekintetes urra?... Forduljon meg az édes anyám a koporsójába, ha csak tudtam is, hogy lóni lehet azzal a fertelmes jószággal.

Az öreg bíró ütésre emelte botját.

— Járjon ki a szemem, mint az asztalfiók, ha a tekintetes urra löttem. Hanem hogy annyi rusznya szunyog itt a nádasba, hát azért billegtettem meg a ravaszát, hogy megijedjenek.

— De a golyó engem talált.

— Már hogy találta volna a tekintetes nagyságos urat, hiszen akkor nem diskurálnánk együtt. Hanem ha oda ment, hát akkor nincs másképp, minthogy azok a hitvány fényes pitykék, ott a lajblija elején, szíjták magukhoz a fustély magvát.

A bíró intett a körülte levőknek.

— Kötözzétek meg!

Erre a vén cigány elkezdett lamentálui, jajveszékeln, átkozódni; a töpörödött cigány asszony ellenben nem szólt semmit, csak nézett merőn a szemük közé. Szennyes, ősz haján, ráncos

barna arcán valami csodálatos, félelmes fény ült, szemében varázs láng lobogott.

— Takarjátok el magatokat, mert a kit én megnézek, az a halál fia. Tündér Ilona lánya, a vizek anyja vagyok. Megverem, megrontom szememmel a grófnét, a templom a tietek lesz.

A töpörödött szörny felállott, kiegyenesedett, az arca, haja még jobban fénylett, szeme mélyén mintha lidércfény lobogott volna. Ott hagyták, nem volt mersze senkinek sem hozzá nyúlni. Csak azt nem tudták felfogni, honnan tudja az a vén banya az ő dolgukat? A grófnét? A templomot?...

Én sem tudom, — ne is kérdezzék tőlem. — Hanem annyi szent igaz, hogy még alig ért haza Gelenc község érdemes tanácsa, már a cigány asszonyt ott látták ólálkodni a kastély körül, s az is igaz, hogy az ezt követő harmadnapra olyan rosszul lett a grófné, hogy a szomszédos város összes felcserei sem tudtak rajta segíteni. Hiába volt minden nadályozás, köpülőzés, hólyaghúzás, érvágás, meg az a sok mindenféle medicina, — a grófné nem hogy jobban lett volna tőlük, de minden egyes nap jobban-jobban eljegyezte az árnyékvilágnak.

Az alatt pedig, míg a grófné betegen feküdt, hajnalonként egy töpörödött cigány asszonyt láttak a falusiak titokzatosan beossonni az iklódi Nagy István portájára. Hanem azt nem látta soha senki, hogy onnan ki is jött volna. Szájról-szájra járt a falusiak közt, hogy az a vén banya verte meg szemével a grófnét, mert ha amolyan közönséges nyavalyája volna, lehetetlen, hogy az a sok híres felcsere meg ne tudta volna gyógyítani. Egy reggel aztán azt is látták a falusiak, a mikor kijött a cigány asszony az öreg bíró portájáról és pedig magával iklódi Nagy István bíró urammal.

— Nem lehet ez a dolog értelem nélkül, — mondogatták a dolog okát-fokát firtató falusiak, különösen akkor, mikor azt is észrevették, hogy a grófi kastélyba tartanak.

Mert oda mentek. És pedig nemcsak úgy véletlenül, hanem egyenesen azért, mivelhogy a cigány asszony arra vállalkozott, hogy a kit az a sok tudós felcsere nem tudott megreparálni, ő majd meggyógyítja a grófnét.

Mikor iklódi Nagy István előadta, hogy mi járatban volnának, a grófné bágyadtan nemet intett fejével. Nem akarta magát alávetni a javas

asszony kuruzsolásának. Ez pedig nem szólt semmit, mintha az egész dolog nem tartoznék rá, csak nézett rá merőn. Egyszer aztán görcsös vonaglás vett erőt a grófnén, ajka, arcízmai idegesen remegtek, szeme lezárult s fojtott sikoltás töltötte a szobát.

— Megvertél a szemekkel!...

A töpörödött cigány asszony e pillanatban a pokol daemonává alakult.

— Megvertelek a szememmel, megrontottam a szívedet, a májadat, belső részeidbe beleköltöttem az ördögöt, a devlát. És a kit az én szemem megvesz — az a halálé. De ha akarod, Tündér Ilona lánya, a vizek anyja meg is gyógyít. Mert én erős és hatalmas vagyok... Vad vizek virágin napfelkölte előtt harmatcseppet szedtem, vizek viráginak harmatcseppjeit mind csupromba gyűjtöttem; mond, hol van a levél, a királyi levél, nagy pecsétetes levél s én meggyógyítalak!...

Lizsinszky grófné önkéntelenül keresteté elő a királyi instanciát s adatá a cigány asszonynak. Az pedig meggyújtotta a levelet, oldalán függő törött csuprát leoldotta s a hátramaradt papírhamból háromszor dobott bele egy-egy csomót a benne levő vízbe, aztán kezével a csupor szája fölött három keresztet vetett s fogai közt varázsigéket mormolva, ivásra nyújtotta a grófnénak.

A grófné eltaszítva magától a kozmás csuprot. Az asszony pedig csak tartotta nyugodtan, és nézett a grófnéra. Kis idő múltán a grófné maga nyult a csupor után s ivott a szenes vízből pár kortyot. A mi a csuporban maradt, azt az ajtó sarkára öntötte a cigányasszony. Azzal eltávoztak.

Harmadnap a cigányasszony újra felkereste a grófnét. Hosszasan beszélgettek egymással. Mikor aztán a grófné javulásáról kezdett beszélni, a cigányasszony daemóni hangon újra megszólalt.

Jobban vagy?!... Jobban vagy!!... Rosszabb ez a rossznál. Még csak félig üztem, még benned az ördög. Készíts varázscsacskót, tetess bele földet templom tornya mellől, falud magyar tornya legeslegtövéből, akaszd a nyakadba, hord azt a nyakadba és elhagy az ördög, úgy hagy el az ördög!...

A grófné megdöbben. Nem elég, hogy a királyi levelet, mely a templomot az ő számára biztosítja, elégették, hanem most még azt akarják, hogy ő maga adja a templomot a kálvinistáknak?

Mért másképen hogy legyen az ő falujában magyar templom? Nem, azt nem teszi! Összeszedte minden erejét s rákiáltott a cigányasszonyra:

— Hord el magad a szemem...

Hangja elakadt, halálsápadtan hanyatlott vissza párnájára. A cigány asszony pedig, amint ossont az ajtó felé, ismételte szavait:

— Mit félig kiüztem, visszatért az ördög. Készíts varázscsacskót, tetess bele földet templom tornya mellől, falud magyar tornya legeslegtövéből, akaszd a nyakadba, hord azt a nyakadba és elhagy az ördög, úgy hagy el az ördög...

Mire igéit befejezte, eltűnt az ajtón. Az napéjszaka pedig a kastélyban egész éjen át lóttakfutottak. Halálán volt a grófné. Mikor aztán pitymallani kezdett, egy kastélybeli szolga levelet vitt Iklódi Nagy Istvánnak, míg egy másik a templomnak tartott s ott a torony tövében földet szedett egy kis zacskóba.

Iklódi Nagy István fölbontotta a levelet. Adománylevél volt. A grófné a kálvinistáknak adományozta a templomot.

Egy forró fohász lebbent el az öreg bíró ajkairól.

Reggel pedig, mikor a templom hívogató harangja megszólalt, a tiszteletes vezetése alatt templomba gyülekezett nép ajkán hittel csendült fel a zsoltár hangja:

Nagy az Úr, ki fényes házát építette...

Szarka Lajos.

Diák élet.

A Felsőbb Tanulók Olvasó Egyletének ez idei munkássága, — mint a múlt évben is — tisztán a tanuló ifjúság javát szolgálta s minden lehető megtett annak az eszmének a megvalósítása érdekében, hogy az ifjúság itt az alma máter ölében megtalálja a nemes szórakozást s az ismeretek széles körű nagyobbítását irodalom, tudomány s esztétikai szép megismerését s többé kevésbé művelését is, s bár az idén a könyvvásárlás nagyobb arányokat nem is öltött, még is gyarapodott az egylet könyvtára. Elég lesz hivatkoznom a teljes „Corpus Juris“-ra, mely kétségtelen nagy szükségletet elégít ki és arra, hogy a szépirodalmi és politikai heti és napi lapok száma az idén öttel emeltetett.

Míg tehát egyfelől a cél megvalósítása ily szép eszközökkel talált megvalósulást, míg tehát

az Egylet az ifjúság érdekeiért ime semmit nem sajnált, — addig másfelől — bizony sajnálattal kell közölnöm — hogy tulajdonképeni feladatán nem látott túl, s míg ifjúságunk más egyesülete anyagi erején felül is iparkodott az általános ifjúság általános érdekeit előmozdítani, ez egylet elég ridegen zárkózott el attól. A kassai diák-kongresszust akarom említeni. Ez egylet nem képviseltette magát ott, bár módjában állt s bár az ifjúság érdeke kívánta volna is Kis vagyokra, sok kiadásra és ilyesekre útalnak, de én szivesebben teszem fel, hogy miúde csak azért volt, hogy a jövő iskolai évi nemzetközi diák-kongresszusra annál több képv. előtt, annál jobban támogatasson, s ha így lesz, akkor — mert a vége jó — minden jó.

Különben az egyletnek volt 325 tagja, a tisztviselők választásáról a D. F. L. 1. s. számában számoltunk be. *Nagy Mihály* joghallgató, a „F. T. O. E.” jegyzője.

A debreceni „Joghallgatók Önképzőköre” június 10-én tartotta évváró közgyűlését. A felolvasott titkári jelentésből kitűnik, hogy a kör ez évi működése nem állott ugyan alacsonyabb fokon, mint az előző években, de még sem érte el azt az eredményt, a melyet az egyesület céljáról fogva elérni hivatott. Negyvenhárom joghallgató iratkozott be a körbe rendes tagul, de közöttük egyetlenegy sincs a negyedévesek sorából!! Sajnálatra méltó körülmény bizony ez, mert éppen a legutolsó évfolyam hallgatói fejthetnének ki — ugyszólván — legtöbb irányba kiterjedő munkásságot, mint a kik már a jogtudomány elég számos ágai között többel ismerősök, mint az ifjabb hallgatók. Talán a jogi szakoktatás tervbe vett reformjának megvalósulása s egy újabb szellemtől áthatott nemzedék ezen segíteni fog! A beiratkozott tagok azonban — különösen az első félévben — lelkesedéssel fogtak a munkához. Mindjárt októberben tartott a kör egy verseny-felolvasó ülést, a melyen hat felolvasás hangzott el. A felolvasók névszerint: Csernátóny Kálmán, Csáthy Dezső, Gyökössy Endre, Balkányi Kálmán, Fáy Arthur és Rác Lajos voltak. Az első díjat (egy drb 20 K arany) Rác Lajos social-politikai tanulmányával, a másodikat (egy drb 10 K arany) Fáy Arthur magánjogi tanulmányával nyerte el.

A második félévben a kör pályázatot hirdetett valamely tetszés szerint választott jogtudományi munkára. Azonban e pályázatra csak egy

munka érkezett be s annak is a második díj volt kiadható (15 kor). Szerzője Balkányi Kálmán 2 jh. A kör tagjai között legtöbbször s legszebb tárgyakról Fáy Arthur 3 jh. munkálkodott, hol értekezéseivel, hol felolvasásokkal. Ő volt kiküldve a kassai diák-kongresszusra is Sipos Géza 3 jhval együtt. A kör anyagi ügyei rendezettek s ennek bizonyítékául szolgálhat azon körülmény, hogy a kör könyvtárát ez évben a modern igényeknek megfelelően bővítettük s így a kör szellemi életének újjászületését ezzel is közelebb vittük a megvalósuláshoz. Isten segítse a kört.

Csáthy Dezső főjegyző.

A „Hittanszaki Önképző Társulat” ez évben is mozgalmas munkálkodó-nak volt színtere. A rendes és választmányi gyűléseken kívül volt rendkívüli; versenyimádkozó; versenypredikáló és vitaülése. Az október 31-iki reformáció ünnepélylyel kapcsolatban emlékünnepet rendezett a gályarok oszlopánál, mely ünnepélyen elhangzott beszédek és költeményeket füzetbe adta ki főiskolánk seniora.

A kitűzött pályakérdések nyertesei voltak Nánassy Lajos: az efézusi levél első részéről írt exegesisével; egyházi beszédével. Hajdú Péter és Nagy Lajos: Félégyházi Tamás életrajzával s munkáinak méltatásával; Kónya Gábor: szombat délutáni imádságával.

A versenyimádkozáson Nagy Lajos, Szinok Zoltán; a versenypredikáláson Bíró Ferenc, Füzessy Géza nyerték el a kitűzött díjakat. A rendes gyűléseken közreműködtek a Társulat tagjai, felolvasásokkal bibliamagyarázattal, szónoklat és imádkozással és vallásos irányú költemények szavalásával.

A vitaülését Nt. Erős Lajos theol. tanár úr jelenlétében tartotta meg a Társulat, mely gyűlésen Percz István és Erdei Károly váltottak eszmecsere-t ama kérdés felett, hogy „Óhajtható-e a budapesti egyetemen a prot. theologiai fakultás felállítása”? A vitatkozásból Erdei Károly került ki győztesen, amennyiben a Társulat szavazattöbbséggel az ő álláspontját: az igenleges oldalt fogadta el.

A Társulat legbuzgóbb munkás tagjai Zöld Mihály, Harsányi Pál, Nánassy Lajos, Kónya Gábor, Nagy Lajos Ujlaky Miklós, Németh Vincze, Kincses László, Gacsal János voltak.

Meg kell még említenünk, hogy a jelen évben Debrecenben tartott theologus kongresszu-

sona „Közlöny“ szerkeztésére megválasztott Kónya mellé Erdei K.-t és Kövér Árpádot választották segédszerkesztőkül.

A „Hittanhallgatók Segély-Egylete“ ingyen és kölcsön pénzsegélyével ez évben is nagy jótéteményt gyakorolt a segítségre rászorult tagokkal.

A szeptemberben megtartott választmányi gyűlésén a nagy számú kérvényezők között kiosztott 800 korona kölcsönt, 200 korona ingyenségi, s két kérelmezőnek megvette használatra két példányban a dr. Konek-féle egyházjogot.

E rendes megszokott segélyezésen kívül az Egyesület 53 tag között okt. 31-én kiosztott 6—6 korona rendkívüli kölcsönt. *Nagy Lajos.*

Gyalog a vén Európa körül. Collegiumuk „vándor-diákja: Erdei Károly theologus, római s párisi sikeres útazásai után, ismét kezébe vette hét vármegyére szóló cifra botját, összes útazásai közben egyedüli fegyverét s neki indult a nagy világnak, nem kevesebb feladat megoldására, minthogy a vén Európát körülgyalogolja. E végezt ellátogat Berlinbe, Londonba, Párisba, Marseillesbe, Genuába, Rómába, Nápolyba, Konstantinápolyba „per pedes apostolorum“, kivéve természetes a tengereket, a hol, bármit szeretné is, ez idő szerint nem lehet még gyalog járni. Kis turista táskáján kívül, melyben néhány legszükségesebb dolgot visz, vele lesz tényképező gépje is, hogy egyes szép vidékeket s egyes tipikus alakokat levegyen vele, s majd ha az Isten visszavezérli körünkbe, ezekkel illusztrálhassa útazási kalandjait, melyeknek átélésére jó erőt, jó egészséget kívánunk neki.

Színház, művészet, zene.

Zene és színi előadást rendezett a debreceni Zenede f. évi máj. 24-én tanári segélyalapja javára a Margit fürdő disztermében.

A bemutatott produkciók gyengébb színvonalon állottak, mint az előző években. Sajnálatraméltó jelenség, hogy míg mennyiségben az utolsó két évben talán megháromszorozódott a növendékek száma, minőségben nemhogy erősödött volna, de gyengült. Ennek okát nem kereshetjük abban, hogy talán a tanári-kar nem fejtett ki elég buzgóságot, de kereshetjük abban, hogy éppen azok a növendékek, akik már valamivel előrehaladottabban voltak, vagy megelégedve elő-

rehaladásukkal, vagy nemtörődömségből magokat tovább nem képeztették. Talán Debrecen légköre szülő oka e pangásnak. Mert hiszen e visszaesést nemcsak a tanítványoknál észlelhettük az idén, de — sőt sokkal nagyobb mértékben — Debrecen város közönségénél főképpen. A zenekedvelők köre feloszlott, egy hangversenyt sem rendezett. Az a néhány meghirdetett concert pedig részvéltenség miatt vagy megsem volt tartható, vagy ha megis tartották, alig egynehány érdeklődő jelenlétében folyt le. De hiszen ez érthető! Az előhaladás, a műveltség általános terjedése hozza magával!!

Tavaly indult meg először a mozgalom a debreceni zenede-tanárai körében létesítendő segély- és nyugdíjalap iránt. S egy év alatt jóformán semmi eredményt sem lehetett elérni. A segély- és nyugdíjalap talán még most is abból a 100 koronából áll, amit erre a célra hagyományozott egy emberbarát. Sem a társadalom körében nem akadt ember, aki e emberbaráti cél előmozdítása érdekében valamit tett volna, sem pedig az erre avatott fórum, a Zenede-igazgatósága nem karolta fel ez ügyet. Azaz mégis talán igaztalanul bántom a Zenede igazgatóságát, mert ez tett. Most a saison végén, egészen csendben, rendezett a növendékek közreműködésével egy hangversenyt, amely hangverseny — minden munkának megvan a maga gyümölcse — fényesen sikerült, óriási hallgatóság előtt folyt le, — voltak vagy húszan — s nagy anyagi hasznot hajtott: vagy 60 frt. deficitet.

Elég volt — talán sok is ebből — ennyi

A hangversenyt Harsányi Margit és Békési Anna Horváth Géza Ünnepi megnyitójával kezdték meg.

Szűts Margit szépen adott elő egy monológot.

Nagyobb figyelmet érdemelt Bognár Matild és Fábíán Juliska duettje. Gumbett Nándor Vidámság rondóját és Császár György Kunok című operájából egy kettőst énekeltek gondos összetanulással. Bognár Matild sopránja, finom csengésű tiszta hang. Szép előadó képessége van, még ugyan sok iskoláztatásra van szüksége, de szorgalom és kitartással még sokat tanulhat.

Külön dicséretet érdemel Weisz Sarolta, ki igen szépen kísértette az énekkettősöket. Weisz Sarolta Bruch Gyula tanítványa, s egy év alatt nagyon sokat haladt.

Az estély fénypontját Weszprémy Andor hegedűjátéka képezte. Beriot ismeretes 9-ik concertjét adta elő. Meglehető előadása is van — sőt tekintettel fiatal korára, még jónak is mondható — különösebben azonban a technikája a figyelemre méltó. Szép trillája, tiszta octávjai, kettős fogásai vannak.

Ábrányi Emil I felvonásos vigjátékát adták elő ezután a következő szereposztással: özv. Majorné: Raics Erzsike; Birise: Zalai Ilona; Fehérváry Nándor ügyvéd: Pirkler Ernő; Szaday Lajos: Nagy István; Csaby Gáspár végrehajtó: Miron Gerő; Koppants Ferenc díjnok: Csáthy Dezső; Náni szakácsné: Fried Gizella. Szerepeiket általában jól betöltötték. Különösebb figyelmet érdemeltek Fried Gizella, ki a szakácsnői szerepet igen ügyesen, természetesen játszotta Pirkler Ernő organuma igen alkalmas a szinpadai szereplésre Ha levetkezi túlzásait, kitünő műkedvelő lesz.

Miron Gerő nagyon jó felfogással játszotta szerepét, ügyesen, fesztelenül mozog, kár hogy hangja tompa s nem egészen könnyen érthető. Csáthy Dezső igen humoros kis önérzetes díjnok volt.

Ezután vacsora, s tánc fejezte be az előadást.

Peéry.

Sport.

Középiszkolai tornaverseny. Junius 1-én a debreceni középiszkolák a „Debreceni Torna és Kerékpáros-egyesület“ sportterén igen sikerült tornaversenyt rendeztek. A tribunet és az ülőhelyeket díszes közönség foglalta el, mely mindvégig a legnagyobb érdeklődéssel nézte a katonásan végzett szabadgyakorlatokat és az egyes versenyszámokat. A legszebb versenyszámok a staféta-futás és a füleslabdamérkőzés volt. A futásban a collegiumi tanítóképezde csapata nyert, míg a füleslabdában ez ev. ref. főgymnasium csapata verte le a realistikus ügyes és erős csapatját. A magas ugrásból és súlydobásból összetett versenyben szintén az ev. ref. gymnasium csapata nyert, megjavítván a tavalyi országos versenyen elért eredményt. Verseny volt még ezenkívül a kötélmászásban s a kisebb tanulók számára a futásban. Ezekben a dicsőségből a többi iskoláknak is kijutott. Kiváló

elismerés illeti különösen a tornatanár urakat, hogy bemutatták a nagy közönségnek is az ifjúság testi erejét és ügyességét s kívánatos volna ezt minden esztendőben megismételni.

Országos atletikai verseny. A „Debreceni Torna és Kerékpáros Egyesület“ július első felében valamelyik vasárnap országos atletikai versenyt fog rendezni. Felhívjuk erre úgy a szünidejüket itt töltő diákság, valamint a fővárosból hazaérkezett tanulókat, hogy ezt minél inkább támogassák részvételükkel. A gyakorlás az egyesület pályáján megkezdődött s folyik szorgalmasan az esti órákban. *Forberger Béla*, a „Sport“ rovat ez évi vezetője.

Különfélek.

A szerkesztőség ez úton köszöni meg azt a munkálkodást, amivel többen segítették a „Debreceni Főiskolai Lapok“ ez évi számát emelni. Köszönő szónál egyebet nem adhatunk, de ez a köszönet szívünkben jön. Együttal megköszönjük az olvasó közönség szíves elnézését, hogy lapunk bár pontosan — a nyomdai akadályok miatt — meg nem jelenhetett mindig, nem nyugtalankodott. Megköszönjük azt az anyagi támogatást, amit előfizetéseikkel nyújtottak. De együttal kérjük is mindazokat, akik előfizetési díjajukat még el nem küldötték, szíveskedjenek azt mihamarabb eszközölni!

Selmecbányáról mindnyájunkat igen megörvendtető hírt kaptunk: a jövő iskolai évre, a selmecbányai „akadémiai kör“ elnökének *Tassonyi Ernőt* választották meg. Amint a kassai diákgyűlésen megismertük Tassonyit, ő kiváló szorgalommal és buzgalommal fogja vezetni az „akadémiai kör“ ügyeit s minden bizonynyal megtesz mindent, hogy Selmecbánya diákifjúsága ezentul is jelentős szereppel vehessen részt az ország egész ifjúságának együttes működésén. Üdvözljük Tassonyi Ernő megválasztása alkalmából úgy Selmecbánya ifjúságát, mint a megválasztott új elnököt!

Szerkesztő üzenetei.

V. F. J. (Pozsony) Vártam leveledet, igazán sajnálom, hogy az utolsó számban nincs tőled valami. Különben köszönöm munkálkodásodat. Jó mulatást!

T. E. (Selmecbánya). Igazán örülök, hogy elnöknek megválasztottak. Üdvözöllek. Együttal *hivatalosan* tudatom, hogy Debrecennek 150 diákjelvény kell egyelőre! Hiszem, hogy az őszön találkozunk Pesten.

MAUK JÓZSEF

ajánlja.

angol, francia és hazai gyártmányú szövetekkel dúsan felszerelt

férfi szabó üzletét,

izléses és divatos szabású, angol, magyar és diszruhák, valamint papi egyenruhák elkészítésére.

Olcsó árak. Pontos kiszolgálás.

A főiskolai ifjúság részére készpénz fizetés esetén 5%-os árkedvezményt ad.

Piacz-utca 12. Stenczinger-ház.

Kovács József

borbély- és fodrász-terme
Debreczen, Piacz-utca
a városházával szemben.

Van szerencsém a kollégiumi ifjúság becses figyelmét üzletemre felhívni, hol is

40% árkedvezményben részesítem a mélyen tisztelt ifjúságot.

Figyelmes és tisztességes munka.

Tisztelettel
Kovács József,
borbély és fodrász.

FEKETE JAKAB

uri divat, fehérmű és kalap üzlete
Debreczen,

Főtér, Kistemplom mellett.

Tisztelt vevőim szíves figyelmébe!

Ujdonságaim közül ajánlom az alant jelzett cikkeket feltűnő olcsó árban:

Valódi angol, olasz, gráci és honi gyártmányu kalapok és cylinderek, fehérműek, bali ingek, kézelők és gallérok, chikkes nyakkendők, francia batist és vászon zsebkendők, elegáns angol férfi esernyők, Jäger tanárféle alsóruhák és harisnyák, karlsbádi férfi cipőkülönlegességek, báni lackcipők, Zachariás-féle bőrkeztük, vadászsapkák, kocsi-takarók, francia és angol illatszerek, pénz-, szivar- és cigaretta-tárczák, ezüst sétabotok, minden a legolcsóbbtól a legfinomabb kivitelig.

Kérem szíves látogatásával szerencsétlen, hogy alkalmam legyen üzletem szoliditására, pontos és gondos kiszolgálásáról személyesen meggyőződni.

A kollégiumi ifjúságot 5% árkedvezményben részesítem.

Olcsó szabott árak.

Legalkalmasabb és leghasznosabb ajándék.

PAPIRKERESKEDÉS

ÉS

KÖNYVKÖTÉSZEZET.

Hasznos időtöltés. Kellemes szórakozás.

Sötét kamra díjtalan használatra.

Tessék árjegyzéket kérni.

A tanuló ifjúságnak 5% engedmény.

Debreczen városi nyomda. 1902 — 910.